

Offentlig förvaltning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 34 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010. Motionerna avser bl.a. opinionsbildande myndigheter, myndigheters service till medborgare, bättre e-förvaltning, samverkan inom offentlig förvaltning, Hbt-kompetens hos offentligt anställda, skydd för s.k. whistleblowers, alkoholfri representation, svenska språkets ställning i Regeringskansliet, avidentifierade myndighetshandlingar och generaldirektörens villkor.

Utskottet föreslår att riksdagen ger till känna för regeringen att den bör genomföra en översyn av lagstiftningen för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid korruption och andra oegentligheter. Därmed tillstyrker utskottet en motion i frågan.

Utskottet avstyrker samtliga övriga motioner.

I betänkandet finns tre reservationer (S, V) och två särskilda yttranden (S, M, FP, KD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Förbättrade telefonkösystem hos myndigheter	6
Myndigheter och medborgarna	7
Länsstyrelsernas ärendehantering	11
Samverkan mellan myndigheter	13
Opinionsbildande myndigheter m.m.	16
Myndighetsutövning och uppdragsarbete	19
Bättre e-förvaltning	23
E-legitimation	26
Regelförenkling i offentlig sektor	29
Hbt-kompetens hos offentligt anställda	32
Hinder för tillgänglighet	35
Lättläst information på webbsidor	38
Svenska språkets ställning i Regeringskansliet	40
Aidentifierade myndighetshandlingar	42
Skydd för s.k. whistle-blowers	47
Generaldirektörens villkor	53
Alkoholfri representation	55
Reservationer	57
1. Statliga och kommunala servicekontor m.m., punkt 4 (S, V)	57
2. Servicenivån i landsbygdsdominerade regioner, punkt 5 (V)	58
3. Skydd för s.k. whistle-blowers, punkt 16 – motiveringen (V)	60
Särskilda yttranden	61
1. Svenska språkets ställning i Regeringskansliet, punkt 14 (S)	61
2. Skydd för s.k. whistle-blowers, punkt 16 (M, FP, KD)	61
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	62
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	62

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förbättrade telefonkösystem hos myndigheter

Riksdagen avslår motion 2010/11:K227.

2. Myndigheter och medborgarna

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K231, 2010/11:K274 och 2010/11:K329.

3. Länsstyrelsernas ärendehantering

Riksdagen avslår motion 2010/11:K232.

4. Statliga och kommunala servicekontor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K334, 2010/11:C311 yrkandena 18–20 och 2010/11:N323 yrkande 9.

Reservation 1 (S, V)

5. Servicenivån i landsbygdsdominerade regioner

Riksdagen avslår motion 2010/11:N323 yrkandena 7, 8 och 10.

Reservation 2 (V)

6. Opinionsbildande myndigheter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K243, 2010/11:K254 och 2010/11:K363.

7. Myndighetsutövning och uppdragsarbete

Riksdagen avslår motion 2010/11:K402 yrkandena 1 och 3.

8. Bättre e-förvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K319, 2010/11:K395 och 2010/11:T505 yrkande 12.

9. E-legitimation

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K266 och 2010/11:K317.

10. Regelförenkling i offentlig sektor

Riksdagen avslår motion 2010/11:K282.

11. Hbt-kompetens hos offentligt anställda

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K223 och 2010/11:K307.

12. Hinder för tillgänglighet

Riksdagen avslår motion 2010/11:K306 yrkande 2.

13. Lättläst information på webbsidor

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K325 och 2010/11:K361.

14. Svenska språkets ställning i Regeringskansliet

Riksdagen avslår motion 2010/11:K350.

15. Aidentifierade myndighetshandlingar

Riksdagen avslår motion 2010/11:K283.

16. Skydd för s.k. whistle-blowers

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör genomföra en översyn av lagstiftningen för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid oegentligheter och korruption. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:K408.

Reservation 3 (V) – motiveringen

17. Generaldirektörers villkor

Riksdagen avslår motion 2010/11:K338.

18. Alkoholfri representation

Riksdagen avslår motion 2010/11:So545 yrkande 14.

Stockholm den 15 februari 2011

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP)¹, Per Bill (M), Peter Hultqvist (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Lars Elinderson (M), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Hans Ekström (S), Kajsa Lunderquist (M), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD) och Marianne Berg (V).

¹ Avstår från ställningstagande under punkt 4.

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas 34 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010. Motionsyrkandena finns förtecknade i *bilaga 1*. Motionerna avser bl.a. opinionsbildande myndigheter, myndigheters service till medborgare, bättre e-förvaltning, samverkan inom offentlig förvaltning, Hbt-kompetens hos offentligt anställda, skydd för s.k. whistle-blowers, alkoholfri representation, svenska språkets ställning i Regeringskansliet, avidentifierade myndighetshandlingar och generaldirektörers villkor.

Utskottets överväganden

Förbättrade telefonkösystem hos myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med hänvisning till varje myndighets eget ansvar för utvecklingen av sin service.

Motionen

Eva Flyborg (FP) föreslår i motion 2010/11:K227 att det införs en statlig policy med innebörden att samtliga myndigheter ska erbjuda att ringa upp kontaktsökande medborgare vid telefonkö. I motionen anförs att sådana system redan används i dag av både myndigheter och företag i stor omfattning. En sådan policy skulle enligt motionären bl.a. öka tillgängligheten till myndigheterna samtidigt som den kontaktsökandes tid bättre skulle kunna tas till vara.

Gällande rätt

I 4 § första stycket förvaltningslagen (1986:223) föreskrivs att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

Myndigheterna ska ta emot besök och telefonsamtal från enskilda. Om särskilda tider för detta är bestämda, ska allmänheten underrättas om dem på lämpligt sätt. Myndigheterna ska också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt (5 § första och andra stycket). Bestämmelsen inskräpper att myndigheterna ska vara tillgängliga för allmänheten i så stor utsträckning som möjligt. I förarbetena nämns dels att kraven på myndigheternas tillgänglighet får bedömas med beaktande av tillgängliga resurser och av de serviceanspråk som följer av verksamhetens art (prop. 1985/86:80 s. 21), dels att bestämmelsen inte utesluter att en myndighet, när det är nödvändigt, exempelvis begränsar sin telefonservice till vissa timmar på dagen (s. 61).

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I propositionen (prop. 2009/10:175 s. 53) bedömer regeringen att varje myndighet har ett ansvar för utvecklingen av sin egen service och att utgångspunkten bör vara en så långt möjligt likvärdig tillgång till service

för alla. Detta kan enligt regeringen uppnås bl.a. genom en ökad användning av ny teknik. Av propositionen framgår att Internettjänster och en väl fungerande telefoniservice är ett viktigt komplement till det personliga mötet och att för många är sådana tjänster i dag förstahandsalternativet för myndighetskontakterna (s. 54).

JO-beslut

I ett beslut om myndigheters service och undantag från telefonkön (dnr 488-1983) anlade JO Per-Erik Nilsson allmänna synpunkter på telefonkösystemet och myndigheternas tillgänglighet (JO 1983/84 s. 418 f.). Han ansåg att telefonkön är ett verksamt medel för att skapa ordning och rättvisa bland dem som vid ett givet tillfälle vill komma i kontakt med en myndighet vars ”svarsresurser” är begränsade och att telefonkömöjligheten alltså bör användas. Mot bakgrund av att det goda inte får bli det bästas fiende ansåg JO att rekommendationen står sig även om den inte förmår lösa det ”missnöjesproblem” som kan uppstå när den uppringande inte erhåller den önskade upplysningen trots att avgiften för telefonkön utgått. Därtill ansåg JO att i de fall en myndighet inte kan ordna det så att växeltelefonisten e.d. själv aktivt förmedlar uppgiften om den önskade upplysningen och erbjuder sig att be en ansvarig tjänsteman att själv ringa upp den personen vid ett annat och för båda parter lämpligare tillfälle, så får man söka andra sätt att förebygga missnöjet än genom att avstå från de fördelar som telefonkösystemet allmänt sett har.

Utskottets ställningstagande

Varje myndighet har ett ansvar för utvecklingen av sin egen service. Utskottet anser mot denna bakgrund att myndigheterna själva ansvarar för det sätt varpå en väl fungerande telefoniservice tillhandhålls medborgarna. Utskottet finner således inte skäl att föreslå en statlig policy om myndigheters sätt att ta emot och hantera telefonsamtal i händelse av telefonkö. Motion 2010/11:K227 (FP) avstyrks.

Myndigheter och medborgarna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner med hänvisning till pågående beredning.

Motionerna

I motion 2010/11:K231 av Sten Bergheden (M) föreslås att ingen borde få bedriva myndighetsutövning innan man kan visa upp ett godkänt kunskapsprov som tydligt visar att man kan förvaltningslagen och hur den ska tillämpas. Av motionen framgår att felaktig och bristfällig myndighetsutövning kan orsaka personer och företag stor skada.

Adnan Dibrani (S) föreslår i motion 2010/11:K329 ett tillkännagivande om att myndigheter återkommande bör arbeta med värdegrunden i bemötandet av medborgarna. Motionären anför att bemötande bl.a. kan gälla telefontider och telefonkontakter och insamling av underlag för beslut.

I motion 2010/11:K274 föreslår Margareta Cederfelt och Gustaf Hoffstedt (båda M) att en tjänstegaranti införs i offentlig verksamhet. En tjänstegaranti är enligt motionärerna en konkret beskrivning av de tjänster som erbjuds, t.ex. att en bygglovsansökan ska behandlas inom 14 dagar. Syftet med en tjänstegaranti ska enligt motionärerna vara att den ska tydliggöra och garantera en viss nivå på en tjänst.

Gällande rätt

Av 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen följer att den offentliga makten utövas under lagarna. I förarbetena framhöll departementschefen att innebörden av denna princip är att "alla samhällsorgan är bundna av rättsordningens regler" (prop. 1973:90 s. 397). Konstitutionsutskottet tillade i sitt betänkande att med detta avsågs "inte bara lagarna i rent teknisk bemärkelse och andra författningar utan även t.ex. sedvanerätt" (KU 1973:26 s. 59). Enligt 1 kap. 9 § gäller att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet.

Enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223) ska varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen ska myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. I lagen finns även bl.a. bestämmelser som närmare reglerar myndigheternas kontakter med medborgarna. Varje myndighet ska exempelvis lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde (4 §). Frågor ska besvaras så snart som möjligt och den enskilde ska ha möjlighet att besöka eller ringa till myndigheten (5 §). Reglerna syftar till att underlätta för den enskilde att ha med myndigheter att göra och att säkerställa att den enskilde får ett korrekt och rättssäkert bemötande.

Förvaltningskommittén

I sitt slutbetänkande (SOU 2008:118) konstaterade Förvaltningskommittén att statliga myndigheter och deras anställda ytterst arbetar på medborgarnas uppdrag. Sverige har en allmän värdegrund för de anställda i statsförvaltningen i form av grundlagarna, brottsbalken, förvaltningslagen, lagen om offentlig anställning, sekretesslagen, lagen om statsbudgeten och den då föreslagna (och numera antagna) språklagen. Förvaltningskommittén ansåg att alla anställda i staten ska ha god kunskap om dessa författningar och förståelse för vad de innebär och kräver av dem som statstjänstemän. Kommittén föreslog att man i en lag om statlig förvaltning skulle erinra om vissa gemensamma förutsättningar för all statlig verksamhet som iakttagande av opartiskhet och saklighet samt att en gemensam värdegrund är utgångspunkt för arbetet i den statliga förvaltningen.

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I propositionen (prop. 2009/10:175 s. 36–38) framhöll regeringen att de statsanställdas kunskaper om och förståelse för de grundläggande värdena i statsförvaltningen behöver stärkas samt att myndighetens ledning ansvarar för att det är tydligt för alla statsanställda vad rollen som statstjänsteman innebär. Regeringen har uppdragit åt Kompetensrådet för utveckling i staten (Krus) att under 2010 och 2011 leda och samordna en omfattande satsning på ett offentligt etos med fokus på att öka statstjänstemännens kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman. Syftet är att stärka allmänhetens förtroende för den statliga förvaltningen och även att öka effektiviteten. Regeringen delar Förvaltningskommitténs bedömning att det finns behov av att sammanställa den gemensamma värdegrunden. De författningar som speglar den gemensamma värdegrunden i svensk statsförvaltning har ställts samman på initiativ av regeringen (dnr Fi2009/4277) i syfte att tydliggöra för statstjänstemännen vad som är den grundläggande utgångspunkten i deras yrkesroll. Denna värdegrund är tillämplig på hela statsförvaltningen och kommer enligt regeringen att utgöra en viktig utgångspunkt för projektet som Krus ansvarar för.

Regeringen ansåg även att det bör analyseras ytterligare om grundläggande bestämmelser om den statliga förvaltningen bör samlas i en särskild lag (s. 42–44). I sammanhanget noterar regeringen Förvaltningslagsutredningens remissynpunkt om att förvaltningslagen är tillämplig även för de specialreglerade kommunala myndigheterna och att en reglering i lag om statlig verksamhet alltså endast skulle träffa en del av den rimliga målgruppen (s. 43). Frågan om huruvida förvaltningens gemensamma värdegrund bör regleras i en ny lag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen bedömde vidare (s. 58 f.) att det är medborgarna och företagen som ytterst avgör om förvaltningen har god service och kvalitet i sina tjänster, om den uppfattas som tillgänglig och om de statliga regelverken

är enkla och ändamålsenliga. Regeringen ansåg att myndigheterna därför bör involvera medborgare, brukare, företag och övriga intressenter i sin verksamhetsutveckling. Myndigheterna bör genom att bättre analysera medborgarnas och företagens frågor och synpunkter kunna förenkla sina regelverk och ansökningsförfaranden m.m., göra handläggningstider mer förutsägbara och kortare och minska medborgarnas och företagens kostnader för att följa statliga regler. I propositionen beskrivs bl.a. erfarenheter från ett projekt i Regeringskansliet (dnr Fi2007/9781) som genomförts tillsammans med Bolagsverket. Regeringen ansåg att dessa erfarenheter bör spridas. Enligt propositionen övervägdes formerna för detta i Regeringskansliet.

Förvaltningslagsutredningen

Den 4 maj 2010 överlämnade Förvaltningslagsutredningen sitt slutbetänkande (SOU 2010:29) till regeringen. I betänkandets förslag om en ny förvaltningslag föreslås bl.a. att legalitets- och objektivitetsprinciperna skrivs in som grunderna för god förvaltning och att det i en paragraf (4 § i utredningens förslag) i den nya lagen ska föreskrivas dels att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i lag eller annan föreskrift, dels att myndigheten i sin verksamhet ska iakttä saklighet och opartiskhet (se SOU 2010:29 s. 36 samt 141–156). Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade motioner om kompetensbevis för anställda inom förvaltningen var våren 2010 (bet. 2009/10:KU29 s. 15) när utskottet avstyrkte en motion mot bakgrund av att inga nya omständigheter hade framkommit som föranledde utskottet att göra en annan bedömning i de då aktuella frågorna. Under våren 2009 (bet. 2008/09:KU13 s. 6 f.) hade utskottet med hänvisning till att regeringens beredning av Förvaltningskommitténs förslag inte borde föregripas avstyrkt motioner om bl.a. värdegrundsfrågor och bemötande, en effektiv och rättssäker förvaltning samt kunskap och kompetens hos de anställda inom förvaltningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att beredning pågår i Regeringskansliet avseende bl.a. frågan om grundläggande bestämmelser om statlig förvaltning och om förvaltningens gemensamma värdegrund bör samlas i en särskild lag. Utskottet anser att denna beredning inte bör föregripas. Därmed avstyrks motionerna 2010/11:K231 (M), 2010/11:K329 (S) och 2010/11:K274 (M).

Länsstyrelsernas ärendehanläggning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med hänvisning till bl.a. den grundlagsfästa objektivitetsprincipen.

Motionen

I motion 2010/11:K232 av Sten Bergheden (M) föreslås införandet av en kvalitetssäkring i syfte att säkerställa att länsstyrelsernas ärendehanläggning och bedömning blir likvärdig över hela landet. Av motionen framgår bl.a. att staten har det yttersta ansvaret för att länsstyrelsernas arbete fungerar på ett bra och rättssäkert sätt och att staten behöver förtydliga detta uppdrag för landets länsstyrelser samt se över hur det praktiska arbetet fungerar för att minimera lokal praxis och lokala arbetssätt.

Gällande rätt

I 1 kap. 9 § regeringsformen stadgas att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Av 12 kap. 2 § framgår att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

Av 22 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att ett beslut av en myndighet får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot och beslutet kan överklagas. Enligt 22 a § överklagas beslut hos allmän förvaltningsdomstol.

Budgetpropositionen för 2011

I propositionen (prop. 2010/11:1 utg.omr. 1 s. 45) anges att ett fortlöpande arbete med att utveckla service och ärendehanläggning pågår vid länsstyrelserna. Enligt ett uppdrag i myndigheternas regleringsbrev för 2009 skulle länsstyrelserna i respektive verksamhetsplan för 2010 ange mål för handläggningstider för ett urval av ärendegrupper. Målen för ärenden som handläggs via elektroniska tjänster, s.k. e-tjänster, skulle vara identiska för samtliga länsstyrelser. I regleringsbrevet för 2010 gavs länsstyrelserna i uppdrag att redovisa i vilken omfattning uppställda mål för handläggningstiderna uppnåtts och orsaker till eventuella större avvikelser från dessa. Målet för utvecklingsarbetet är att inför 2011 ha ett kvalitetssäkrat urval av handläggningstider som länsstyrelserna mäter på ett likartat sätt.

Koncentrationsutredningen m.m.

Regeringen gav 2007 i uppdrag åt en särskild utredare att närmare analysera koncentration och samordning av länsstyrelsernas kärnverksamhet. Koncentrationsutredningen lämnade i september 2007 sitt betänkande (Ds 2007:28) till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringen bedömde i sin förvaltningspolitiska proposition (prop. 2009/10:175 s. 80 f.) att utredningens förslag på verksamheter som kan koncentreras, t.ex. pantlåneverksamhet, bilskrotning, ensamrätt till sjunket gods och bevakningsföretag, bör genomföras. Regeringen bedömde vidare att en koncentration bör göras konsekvent till samma antal länsstyrelser, dvs. att verksamhet bör koncentreras till samma länsstyrelser oavsett vilken verksamhet som koncentreras. En konsekvent koncentration skiljer sig från den flexibla koncentration som en majoritet av länsstyrelserna förespråkar i sina remissyttranden. Regeringen gör dock, i likhet med utredningen, bedömningen att en konsekvent koncentration skapar en bättre överskådlighet och tydlighet avseende berörda verksamheter.

Vid sidan av utredningens förslag gjorde regeringen även bedömningen att en koncentration av viss länsstyrelseverksamhet som bedrivs inom sektorsområden, och som ibland är delad mellan länsstyrelserna och sektorsmyndigheter, stärker förutsättningarna för att bibehålla den förvaltningspolitiska idén om en samlad länsförvaltning.

Av propositionen framgick därtill att en koncentration av vissa verksamheter kan medföra att länsstyrelserna framöver i ökad grad kan komma att skilja sig åt vad gäller omfattning och uppgifter men att det är av fortsatt betydelse att det i varje län finns en länsstyrelse som företräder regeringen och staten (s. 82).

Av budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 1 s. 51) framgår att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete i syfte att genomföra Koncentrationsutredningens förslag. Av den propositionsförteckning som Statsrådsberedningen publicerade den 18 januari 2011 framgår att regeringen avser att senast den 22 mars 2011 avlämna en proposition om koncentration av länsstyrelseverksamhet.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion om länsstyrelsernas ärendehantering var våren 2009 (bet. 2008/09:KU13 s. 27 f.) när utskottet avstyrkte en motion med förslag om att införa någon form av kvalitetssäkring av länsstyrelsernas arbetsuppgifter så att inte företag och privatpersoner ska behöva vara utlämnade till enskilda tjänstemäns godtycke. Utskottet avstyrkte motionen mot bakgrund av bl.a. dels regeringsformens bestämmelse om att myndigheter ska beakta allas likhet inför lagen och iakttä saktlighet och opartiskhet, dels det faktum att myndigheters beslut i de flesta fall kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, dels JO:s tillsyn över tillämpningen av lagar och andra författningar i offentlig verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motion 2010/11:K232 (M).

Samverkan mellan myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår med hänvisning till en pågående översyn och beredningen av ett redan överlämnat utredningsförslag att riksdagen avslår motioner som rör samverkan mellan myndigheter.

Jämför reservationerna 1 (S, V) och 2 (V).

Motionerna

I motion 2010/11:K334 av Peter Hultqvist och Rosa Güclü Hedin (båda S) begärs att regeringen verkar för en enhetlig statlig service i hela landet, t.ex. genom gemensamma myndighetskontor. Motionärerna pekar bl.a. på att Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan beskrivit en möjlig utveckling med gemensamma statliga och kommunala servicekontor.

Kent Persson m.fl. (V) begär i motion 2010/11:N323 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dels tydligare direktiv för samverkan, dels samverkan som det normala mellan statliga myndigheter, dels om utvidgade servicekontor, dels om fysiska kontor och IT (yrkandena 7–10). Motionärerna delar den bedömning som Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan gör avseende de villkor som måste uppfyllas för att vända den negativa utvecklingen beträffande servicenivån i de landsbygdsdominerande regionerna.

I motion 2010/11:C311 av Irene Oskarsson (KD) föreslås dels att kraven på samarbete mellan länsstyrelserna och övriga statliga myndigheter förtydligas (yrkande 18), dels att de viktigaste statliga myndigheterna, främst Polisen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, ska vara representerade i varje kommun (yrkande 19), dels att offentlig service samordnas i lokala servicecenter (yrkande 20). Motionären anser bl.a. att förslagen som förts fram av Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan bör genomföras. Därtill nämns i motionen den pågående utredningen om översyn av statlig regional förvaltning m.m.

Gällande rätt

Enligt 1 § lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor får statliga myndigheter, en kommun eller ett landsting ingå avtal om att för varandras räkning lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda och i övrigt handlägga förvaltningsärenden med de begränsningar som anges i denna lag eller i förordning (samtjänst vid medborgarkontor).

Av 2 § framgår bl.a. dels att ett sam tjänstavtal ska ange vilka förvaltningsuppgifter som ska omfattas av sam tjänsten, dels att förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning eller som kräver tillgång till personuppgifter ska anges särskilt i avtalet, dels att det av avtalet även ska framgå vilken tillgång till personuppgifter som behövs för att de förvaltningsuppgifter som omfattas av avtalet ska kunna utföras.

Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan

Regeringen beslutade den 31 maj 2007 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att inrätta lokala servicekontor och att stödja andra samverkansinitiativ (dir. 2007:68). Utredningen, som antagit namnet Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan (Fi 2007:06), överlämnade i november 2008 sitt delbetänkande (SOU 2008:97) till regeringen. Delbetänkandet har remissbehandlats.

I delbetänkandet föreslås att etableringen av statliga servicekontor bör ske i samråd med berörda kommuner och att regeringen bör uppdraga åt Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket att inleda ett sådant samråd. Utredningen bedömer att basen för den offentliga servicen i landet bör utgöras av ett nät av lokala servicekontor och att kommunala och statliga funktioner så långt möjligt bör samlokaliseras. Kontorsstrukturen bör enligt utredningen kompletteras med servicepunkter lokaliserade t.ex. i offentliga lokaler, hembygdsgrändar eller lanthandelsbutiker, där myndigheter kan kontaktas med tekniska hjälpmedel. De bör vara utrustade med dator och kundarbetsplats. Därtill föreslås dels att en ny funktion som auktoriserad servicevägledare utvecklas för att lotsa medborgarna rätt i den offentliga förvaltningen, dels att möjligheterna att nyttja lantbrevbärarna i Posten AB som mobila servicepunkter och servicevägledare bör utredas vidare.

Den 17 november 2009 redovisade utredningen sitt slutbetänkande (SOU 2009:92). I slutbetänkandet utvecklas och preciseras de principförslag som lämnades i delbetänkandet. Slutbetänkandet har remissbehandlats (se prop. 2010/11:1 utg.omr. 2 s. 29).

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I propositionen (prop. 2009/10:175 s. 55 f.) bedömer regeringen att den samverkan som inletts mellan myndigheter med behov av lokal närvaro bör utvidgas och fördjupas samt att ett långsiktigt mål bör vara att grundläggande lokal statlig service kan förmedlas via gemensamma servicekontor eller andra gemensamma kontaktpunkter. Vidare anser regeringen att utvecklingen av den lokala statliga servicen bör ske i dialog med berörda kommuner och att möjligheterna till samordnade servicelösningar bör övervägas när så är lämpligt.

Vad gäller utredningens förslag om ett regeringsuppdrag avseende samråd mellan Skatteverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen konstaterar regeringen att en sådan samrådsskyldighet redan föreligger i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete.

Vidare konstateras i propositionen att regeringen saknar en samlad bild av hur de statliga myndigheternas tillgänglighet och service ser ut i olika delar av landet och att regeringen behöver underlag för att göra en helhetsbedömning av de förändringar som sker i myndigheternas sätt att tillhandahålla service. Av propositionen framgår att en sådan helhetsbedömning kräver att utvecklingen av myndigheternas service följs upp på ett samlat sätt. Formerna för en sådan uppföljning behöver enligt regeringen övervägas ytterligare. Därtill anges i propositionen att behoven av ytterligare åtgärder kommer att övervägas i den fortsatta beredningen av utredningens slutbetänkande (SOU 2009:92).

Utredningen om översyn av statlig regional förvaltning

Regeringen beslutade den 16 juni 2009 att uppdra till en särskild utredare att genomföra en översyn av den statliga regionala förvaltningen. Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur den statliga regionala förvaltningens utformning kan bli tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig (dir. 2009:62). Förslagen syftar till att skapa förbättrade förutsättningar för dels statlig samordning, dels samordning mellan statlig och kommunal nivå. Översynen omfattar såväl länsstyrelseorganisationen som de statliga myndigheternas geografiska indelning. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2012.

Tidigare behandling

Under våren 2009 behandlade utskottet en motion rörande myndighetssamverkan (bet. 2008/09:KU13 s. 24 f.). Utskottet avstyrkte ett motionsyrkande om att regeringen ska ta initiativ till samordning av enskilda myndigheters lokala service till medborgare och företag och inrättande av förvaltningsgemensamma lokala servicekontor med hänvisning till riksdagens behandling av en proposition om förenklad samverkan enligt sam-tjänstlagen.

Även under våren 2010 (bet. 2009/10:KU19 s. 15 f.) behandlades genom s.k. förenklad beredning motionsyrkanden om bl.a. samverkan mellan myndigheter och utvidgad landsbygdsservice. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena mot bakgrund av att inga nya omständigheter framkommit som föranledde utskottet att göra en annan bedömning i de nu aktuella frågorna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Regeringskansliets beredning av Utredningen om utveckling av lokal service i samverkans förslag samt den pågående översynen av den statliga regionala förvaltningen bör avvaktas. Därmed avstyrks motionerna 2010/11:K334 (S), 2010/11:N323 (V) yrkandena 7–10 och 2010/11:C311 (KD) yrkandena 18–20.

Opinionsbildande myndigheter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner med hänvisning till att motionsyrkandena främst ankommer på regeringen att ta ställning till.

Motionerna

I motion 2010/11:K243 av Jenny Petersson och Michael Svensson (båda M) föreslås att regeringen ser över antalet myndigheter och deras uppdrag. I motionen anges dels att det fortfarande finns för många myndigheter med tvivelaktiga arbetsuppgifter och stora kostnader, dels att en del av våra myndigheter sysslar med opinionsbildning, dels att opinionsbildande myndigheter är ett demokratiproblem. Motionärerna anser att det är viktigt att myndigheter får ett tydligt uppdrag och inte fungerar som opinionsbildare.

Oskar Öholm och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda M) föreslår i motion 2010/11:K254 att regeringen bl.a. ser över om strategierna för myndigheternas informationsarbete kan förtydligas och förankras. Motionärerna anser att myndigheternas roll måste renodlas till att ge opartisk och neutral information.

I motion 2010/11:K363 begär Borian Åberg (M) att regeringen genomför en översyn av möjligheten att effektivisera statlig byråkrati och minska antalet statliga myndigheter.

Gällande rätt

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen gäller att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet. Härutöver finns det vissa generella bestämmelser i lagar och förordningar som behandlar myndigheternas informationsverksamhet, såsom i förvaltningslagen och myndighetsförordningen. Några särskilda bestämmelser som reglerar opinionsbildande informationsverksamhet finns inte.

Förvaltningskommitténs delbetänkande

I sitt delbetänkande (SOU 2007:107) definierade Förvaltningskommittén opinionsbildande verksamhet som en extern informationsaktivitet riktad mot allmänheten i syfte att aktivt påverka dess kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning.

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I propositionen (prop. 2009/10:175 s. 38 f.) bedömer regeringen att det inte bör vara en uppgift för en myndighet att bedriva opinionsbildning eller företräda särintressen inom sitt verksamhetsområde. Informationsverksamheten bör enligt regeringen ligga inom ramen för myndigheternas instruktionsenliga uppgifter eller särskilda regeringsuppdrag. Vidare anser regeringen att när myndigheten har informationsuppgifter som syftar till att påverka människors attityder eller beteenden bör informationsinsatserna prövas särskilt noggrant av myndigheten. För att förtydliga och avgränsa myndigheternas informationsuppgifter bedömer regeringen att berörda myndigheters instruktioner bör ses över.

I frågan om Förvaltningskommitténs definition av opinionsbildning framgår av propositionen att remissinstansernas synpunkter visar att begreppet opinionsbildning inte är entydigt utan kan definieras på olika sätt. Regeringen anser, i likhet med flera remissinstanser, inte att det är relevant att använda begreppet opinionsbildning för den sakliga och opartiska information som myndigheterna enligt sina uppdrag ska tillhandahålla och sprida. Regeringen delar kommitténs bedömning att myndigheter bör få använda information i sin verksamhetsutövning som ett medel i syfte att påverka kunskaper, attityder och beteenden, under förutsättning att informationen är saklig och opartisk, att insatsen ligger inom ramen för myndighetens uppgifter och inte står i konflikt med någon annan uppgift eller roll som myndigheten har. Utformningen av informationsinsatser som har som uttalat syfte att påverka attityder och beteenden bör dock enligt regeringen prövas noggrant av myndigheten.

Regeringen anför att det är av största vikt att myndigheternas information präglas av det kommittén benämner god förvaltningssed och som bl.a. innebär att en försiktighetsprincip bör iaktas vad gäller val av form för opinionsbildande verksamhet. Regeringen bedömer att myndighetschefernas och de anställdas omdöme är av avgörande betydelse.

Antalet myndigheter

Av budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 2 s. 7) framgår att Statskontoret har genomfört en analys av relativa förändringar i statsförvaltningen under perioden 2007–2010 avseende antal myndigheter och årsarbetskrafter. Enligt propositionen har den totala volymen (i årsar-

betskrafter) inte minskat i motsvarande omfattning som antalet myndigheter, totalt har antalet myndigheter minskat med 16 % dvs. med 77 stycken och antalet årsarbetskrafter med 3 % 2007–2010.

Av Statskontorets rapport (Färre men större – Statliga myndigheter åren 2007–2010) framgår att antalet myndigheter som bildades under perioden var 28 samt att antalet som lades ned var 105. Av rapporten framgår även att antalet myndigheter under regeringen (exklusive utlandsmyndigheterna) den 1 januari 2007 uppgick till 468, den 1 januari 2008 till 442, den 1 januari 2009 till 404 och den 1 januari 2010 till 391.

Tidigare behandling

Motioner om myndigheternas opinionsbildande verksamhet har tidigare behandlats av konstitutionsutskottet, senast våren 2010 (bet. 2009/10:KU29 s. 5 f.). Utskottet avstyrkte då motionerna med hänvisning till att beredningen av Förvaltningskommitténs förslag inte borde föregripas. Även våren 2009 avstyrktes motioner med samma motivering (bet. 2008/09:KU13).

Motioner om myndigheters opinionsbildande verksamhet avstyrktes även våren 2007 (bet. 2006/07:KU12). Utskottet anförde då att opinionsbildande åtgärder som myndigheter vidtar i vissa fall kan vara ett mer ändamålsenligt styrmedel än regler, och utskottet utgick från att myndigheterna i sådana sammanhang iakttar regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Utskottet angav vidare att regeringen har tillsatt en utredning med bl.a. uppgiften att granska och ompröva myndigheters opinionsbildande verksamhet samt att det står regeringen, om den anser det påkallat, fritt att ändra myndigheternas arbetssätt.

Motioner om antalet myndigheter har senast behandlats av utskottet våren 2009 (bet. 2008/09:KU13 s. 12 f.). Utskottet avstyrkte då motionsyrkanden om en översyn av antalet myndigheter med hänvisning till pågående beredningsarbete av Förvaltningskommitténs delbetänkande och slutbetänkande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis noterar utskottet att antalet myndigheter under perioden 2007–2010 minskade med 16 % och att antalet årsarbetskrafter minskade under samma period med 3 %. Utskottet delar regeringens bedömning att det är av största vikt att myndigheternas information präglas av det Förvaltningskommittén benämner god förvaltningssed och som bl.a. innebär att en försiktighetsprincip bör iakttas vad gäller val av form för opinionsbildande verksamhet. Utskottet anser att frågor om såväl antalet statliga förvaltningsmyndigheter som myndigheters verksamhet främst ankommer på regeringen att ta ställning till. Mot den bakgrunden finner inte utskottet skäl att bifalla de i motionerna föreslagna yrkandena. Därmed avstyrks motionerna 2010/11:K243, 2010/11:K254 och 2010/11:K363 (samtliga M).

Myndighetsutövning och uppdragsarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden med hänvisning till bl.a. gällande jävsregler och regeringens aviserade åtgärder.

Motionen

I motion 2010/11:K402 av Sten Bergheden (M) föreslås att regeringen dels genomför en översyn av hur myndighetsutövning, rådgivning och uppdragsarbete äger rum inom samma myndighet (yrkande 1), dels undersöker möjligheten att ta bort uppdragsverksamheten från myndigheternas verksamhetsområde (yrkande 3). Av motionen framgår att bara misstanken om att sammanblandningen av myndighets- och uppdragsverksamhet kan uppfattas som någon form av jäv borde vara nog för att man tydligare ska dela upp verksamheterna.

Gällande rätt

Regeringsformen

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet bl.a. iaktta saklighet och opartiskhet (objektivitetsprincipen). I avsikt att skapa garantier för att den grundlagsfästa objektivitetsprincipen efterlevs av förvaltningsmyndigheterna har det bl.a. i 11 och 12 §§ förvaltningslagen (1986:223) införts generella jävsbestämmelser.

Förvaltningslagen

I 11 § första stycket förvaltningslagen har under punkterna 1–4 angetts vissa preciserade situationer när den som ska handlägga ett ärende är jävig. Av punkt 4 (ombuds- och biträdesjäv) framgår att jäv föreligger om handläggaren har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken. I punkt 5 (generalklausulen) finns en allmänt utformad bestämmelse, som avser andra intressekonflikter än de särskilt uppräknade. Den som ska handlägga ett ärende är enligt denna punkt jävig, om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i ärendet. Enligt 11 § andra stycket bortses från jäv när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse. Med detta avses sådant som åtgärder av rutinartad beskaffenhet där handläggaren i realiteten inte har några valmöjligheter.

Av 12 § första och andra styckena följer att den som är jävig inte får handlägga ärendet samt att den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne själv ska anmäla det till myn-

digheten. Vid sidan av myndighetens ansvar för handläggningens objektivitet har den enskilde befattningshavaren alltså ett självständigt ansvar för att jävsbestämmelserna iakttas. Förvaltningslagens jävsbestämmelser avser ”den som ska handlägga ett ärende”. Med detta markeras att inte alla i ärendets hantering är medverkande utan att bara den som kan karakteriseras som ”handläggare” omfattas. Som handläggare betraktas i första hand den som ensam eller tillsammans med andra har att fatta beslut i ärendet men också den som bereder eller föredrar detta. Däremot omfattas inte biträdande personal som endast sysslar med rena kontorsgöromål av typ diarieföring och expediering.

Avgiftsförordningen

Enligt 3 § avgiftsförordningen (1992:191) får en myndighet ta ut avgifter för varor och tjänster som den tillhandahåller bara om det följer av en lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen.

I 4 § första stycket finns ett generellt bemyndigande som innebär att en myndighet får besluta om att ta ut avgift för sådana varor och tjänster som räknas upp i paragrafen om det är förenligt med myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller annan förordning. De varor och tjänster som avses är bl.a. rådgivning och annan liknande service (se 4 § första stycket 4). Av 4 § andra stycket framgår därtill att de uppräknade varorna och tjänsterna får tillhandahållas bara om verksamheten är av tillfällig natur eller av mindre omfattning.

Ekonomistyrningsverket har utfärdat föreskrifter (ESV Cirkulär 1999:6) till avgiftsförordningen. I föreskriften till 4 § första stycket 4 anges att innan en myndighet beslutar om att ta ut en avgift för rådgivning eller annan liknande service ska myndigheten pröva att tjänsten är förenlig med myndighetens uppgift och att tjänsten innebär en service som går utöver den hjälp som ska utföras avgiftsfritt enligt 4 och 6 §§ förvaltningslagen (1986:223).

JO-beslut

I ett beslut den 20 december 2010 kritiserade JO Hans-Gunnar Axberger Sveriges geologiska undersökning (SGU) för att myndigheten inte hade beaktat riskerna för jäv när myndigheten yttrat sig som remissinstans (dnr 6455-2009). Ärendet gällde en myndighet som bedriver både anslags- och uppdragsfinansierad verksamhet, vilket enligt JO innebär att det är särskilt viktigt att verksamheten organiseras på ett sådant sätt att myndighetens opartiskhet i den myndighetsutövande funktionen inte kan sättas i fråga. Den fråga som aktualiserades var om en handläggare vid myndigheten varit jävig att delta i handläggningen av myndighetens remissyttranden i och med att han tidigare varit verksam i SGU:s uppdragsverksamhet avseende frågor som skulle behandlas i remissförfarandet. Den jävsgrund som enligt JO kunde aktualiseras i fallet var den s.k. generalklausulen i 11 §

första stycket förvaltningslagen. JO bedömde att mycket talade för att det förelegat en jävssituation. Vidare framgår av JO-beslutet att om en tjänsteman, på det sätt som skett i det aktuella fallet, uppträder i dubbla roller utgör detta i vart fall tillräckliga skäl för myndigheten att pröva om jäv föreligger. JO ansåg att myndigheten i det aktuella fallet inte närmare synes ha reflekterat över de problem som kan uppstå då en tjänsteman tar del i både anslags- och uppdragsfinansierad verksamhet. Därtill uttalade JO att reglerna om jäv inte endast syftar till att enskilda ärenden ska hanteras på ett opartiskt sätt utan att deras funktion i lika hög grad är att säkerställa tilliten till att det allmännas verksamheter genomgående präglas av saktighet och opartiskhet. Även om en jävssituation enligt lagens mening inte är för handen kan tilliten till en myndighets verksamhet skadas redan av att det ser ut som om en intressekonflikt föreligger.

I ett annat beslut den 1 juni 2006 bedömde JO Nils-Olof Berggren i ett initiativärende att handläggningen vid en länsstyrelse grundade jäv (dnr 157-2005). I ärendet hade en handläggare vid en länsstyrelse hjälpt den sökande med att upprätta ansökningar och ritningar i ärenden om förprovning av djurstallar. JO ansåg att hjälpen var mer omfattande än vad som ryms inom begreppen rådgivning och service. Därtill ansåg JO att länsstyrelsens handläggning inte kunde anses vara av sådan rutinartad beskaffenhet (vilket länsstyrelsen gjorde gällande) att bestämmelsen i 11 § andra stycket förvaltningslagen var tillämplig. Avslutningsvis uttalade JO att det är angeläget att länsstyrelsen organiserar sin verksamhet så att länsstyrelsens opartiskhet i myndighetsfunktionen inte ställs i fråga (se redog. 2006/07:JO1 s. 373 f.).

I ett initiativärende mot Länsstyrelsen i Kronobergs län valde JO Berggren mot bakgrund av sitt ovannämnda beslut att närmare utreda frågan om länsstyrelsens avgiftsdebitering i ärenden på lantbruksområdet (dnr 2752-2006). Länsstyrelsen anmodades att yttra sig angående det rättsliga stödet för avgiftsdebiteringen. Länsstyrelsen hänvisade i sitt remissvar till 4 § första stycket 4 avgiftsförordningen. JO ansåg dock att det var tvivelaktigt om den nämnda bestämmelsen över huvud taget var tillämplig. JO bedömde därtill att om länsstyrelserna även fortsättningsvis skulle bedriva konsultverksamhet på det sätt som skett bör den möjligheten klart framgå av t.ex. länsstyrelseinstruktionen, dock borde observeras att en sådan verksamhet kan komma i konflikt med länsstyrelsens myndighetsutövande verksamhet. JO framhöll i sammanhanget risken för jävssituationer och att länsstyrelsens opartiskhet i myndighetsfunktionen kan komma att sättas i fråga och hänvisade till beslutet som föranlett initiativärendet (se ovan). JO skickade beslutet till Regeringskansliet och Ekonomistyrningsverket för kännedom.

Förvaltningskommittén

Kommitténs slutbetänkande (SOU 2008:118) tar bl.a. upp frågan om myndigheters konkurrensutsatta verksamhet. Kommittén föreslår att det i lag införs en huvudregel om att statliga myndigheter inte får sälja varor och tjänster på en konkurrensutsatt eller potentiellt konkurrensutsatt marknad. Regeringen bör dock kunna besluta om undantag från denna huvudregel i enskilda fall utifrån vissa kriterier. Kommittén betonar i sammanhanget att all uppdragsverksamhet som myndigheter bedriver inte är konkurrensutsatt och att de olika verksamheterna måste identifieras, analyseras och skiljas åt. Om det inte finns särskilda skäl att bedriva konkurrensutsatt verksamhet bör denna antingen säljas, bolagiseras eller avvecklas.

Det finns enligt kommittén ett antal problem när myndigheter bedriver verksamhet på konkurrensutsatta marknader, bl.a. kan intressekonflikter och jävssituationer uppstå dels om myndigheten också har myndighetsutövande funktioner som berör området där den konkurrerar, dels i samband med upphandling om myndigheten agerar både som beställare och anbudsgivare för ett uppdrag (s. 115 f.).

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I propositionen (prop. 2009/10:175 s. 61 f.) bedömer regeringen att statliga myndigheter som regel inte bör sälja varor och tjänster på marknaden. Vidare framgår att regeringen avser att dels i kommande omprövningar av det statliga åtagandet särskilt uppmärksamma myndigheters säljverksamhet och effekterna på de marknader där de statliga myndigheterna är verksamma, dels se över myndigheternas instruktioner i syfte att tydliggöra vilken säljverksamhet som får bedrivas på marknaden. Vidare bedömer regeringen att det bör analyseras ytterligare om en huvudregel med innebörden att statliga myndigheter inte får sälja varor och tjänster på marknaden bör regleras i lag. Av propositionen framgår att frågan om en eventuell lagreglering av myndigheternas säljverksamhet skulle analyseras i samband med frågan om en lag om statlig förvaltning som då bereddes i Regeringskansliet (s. 44).

Utskottets ställningstagande

Förvaltningslagens bestämmelser om jäv syftar enligt utskottet inte endast till att enskilda ärenden ska hanteras på ett opartiskt sätt. De tjänar också till att säkerställa tilliten till att det allmännas verksamheter genomgående präglas av saklighet och opartiskhet. Mot bakgrund av ett antal JO-beslut kan utskottet konstatera det angelägna i att myndigheter organiserar sin verksamhet så att opartiskheten i myndighetsutövningen inte ifrågasätts. Utskottet bedömer dock att en konsekvent tillämpning av förvaltningslagens jävsbestämmelser i tillräcklig utsträckning hindrar sammanblandningen av myndighetsutövning och uppdragsarbete så att medborgarnas

tillit till att det allmännas verksamheter genomgående präglas av saklighet och opartiskhet inte rubbas. Därutöver noterar utskottet regeringens avsikt att i kommande omprövningar av det statliga åtagandet särskilt uppmärksamma myndigheters säljverksamhet samt se över myndigheternas instruktioner i syfte att tydliggöra vilken säljverksamhet som får bedrivas på marknaden.

Mot ovan nämnda bakgrund avstyrker utskottet motion 2010/11:K402 (M) yrkandena 1 och 3.

Bättre e-förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner med hänvisning till regeringens pågående arbete och utredningsuppdrag.

Motionerna

I motion 2010/11:K319 av Eliza Roszkowska Öberg (M) föreslås att möjligheten att skyndsamt implementera E-delegationens förslag för en bättre e-förvaltning bör ses över. Motionären anser att det offentliga Sverige bättre måste ta vara på den potential som Internet och ny teknik har för en bättre förvaltning.

Pernilla Gunther (KD) föreslår i motion 2010/11:K395 att man delar in myndigheter i kategorier, t.ex. bostads- och fastighetsfrågor, och sedan samlar ihop dessa på exempelvis webbsidor och presentationer av olika slag i syfte att tydliggöra deras arbete. Motionären anför bl.a. att detta skulle leda till ett mer effektivt nyttjande av resurser.

I motion 2010/11:T505 av Lars-Axel Nordell (KD) anges att Sverige ska vara världsbäst på e-förvaltning (yrkande 12). Motionären anför att e-förvaltning rätt använd bl.a. kan skapa effektivitetsvinster.

E-delegationen

E-delegationen lämnade i oktober 2009 sitt första betänkande (SOU 2009:86) i vilket delegationen dels beskrivit hur den framgent avser att driva sitt arbete inom ramen för sitt uppdrag, dels identifierat ett antal områden där regeringen bör agera. Det första betänkandet remissbehandlades. I mars 2010 lämnade delegationen sitt andra betänkande (SOU 2010:20) i vilket delegationen presenterar ett antal strategiska utvecklingsprojekt som den anser bör drivas vidare. I oktober 2010 lämnade delegationen sitt tredje betänkande (SOU 2010:62) som innehåller bl.a. förslag till finansieringslösning för strategiska e-förvaltningsprojekt.

Delegationen fick i mars 2010 två tilläggsuppdrag (dir. 2010:32). Det ena uppdraget är att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av handlingar (PSI-direktivet). Det andra uppdraget är att ta fram riktlinjer för statliga myndigheters användning av sociala medier. En slutrapport ska lämnas senast den 31 december 2014.

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I sin förvaltningspolitiska proposition (prop. 2009/10:175 s. 66 f.) bedömer regeringen dels att e-förvaltningsarbetet bör syfta till att åstadkomma lägre kostnader och största möjliga nytta för företag och medborgare, förvaltningen och samhället som helhet, dels att öppenheten i offentliga beslutsprocesser och tillgängligheten till offentlig information bör öka.

Vad gäller utvecklingen av e-tjänster i samverkan bedömer regeringen i propositionen bl.a. att samordningen av myndigheternas utvecklingsarbete behöver stärkas ytterligare och att myndigheternas förmåga att samverka elektroniskt med varandra och med externa aktörer bör öka. I propositionen anges att E-delegationen sedan i december 2009 har övergått i en operativ fas. Enligt delegationens egna överväganden i det ovan nämnda delbetänkandet ska delegationen, inom ramen för sitt uppdrag, framgent driva sitt arbete genom att bl.a. ta fram analyser av medborgarnas behov ur ett helhetsperspektiv och initiera samverkan med relevanta aktörer. Delegationen avser vidare att ta fram dels vägledningar för e-förvaltning och belysa frågor om myndigheters ansvar för att utveckla e-tjänster, bl.a. en vägledning för automatiserad samverkan där det slås fast att öppna standarder är förstahandsval och att öppen programvara alltid ska övervägas vid val av lösning, dels en modell för att beräkna nyttan av och kostnaden för strategiska utvecklingsprojekt. Inom ramen för detta arbete kommer strategiska utvecklingsprojekt som kan påskynda utvecklingen av e-förvaltningen att identifieras (s. 69).

För att ge underlag för utvecklingen av e-förvaltning behöver enligt regeringen behovs- och användarundersökningar genomföras i kombination med analyser av kostnads- och nyttoaspekter av myndigheternas tjänster. Dessa undersökningar kommer att utföras inom ramen för E-delegationens uppdrag att koordinera myndigheternas strategiska arbete på en myndighetsövergripande nivå (s. 70).

Vad gäller förvaltningens inköpsprocesser bedömer regeringen att statliga myndigheter senast vid utgången av 2013 bör kunna hantera sina beställningar av varor och tjänster elektroniskt (s. 60). I propositionen anges att Ekonomistyrningsverket (ESV) i en rapport (ESV 2008:20) har bedömt att staten skulle kunna spara 3,8 miljarder kronor under 2009–2015 med ett samordnat införande av elektroniska beställningar.

Vad gäller medborgarnas överblick över den statliga förvaltningsstrukturen anges i propositionen (s. 46) att det webbaserade myndighetsregister som Statistiska centralbyrån (SCB) har i uppdrag att föra enligt förordningen (2007:755) om det allmänna myndighetsregistret är ett viktigt instrument för att underlätta för medborgare att få en överblick över den statliga förvaltningsstrukturen samt att SCB har fått i uppdrag att i samverkan med ESV utveckla registret så att det blir mer informativt, aktuellt och användarvänligt (dnr Fi2009/7941).

Handlingsplan för elektronisk förvaltning m.m.

Regeringen meddelade 2007 att den avsåg att påskynda utvecklingen och stärka styrningen av e-förvaltning. Regeringen inrättade i mars 2007 dels en statssekreterargrupp för e-förvaltning som har till uppgift att samordna Regeringskansliets arbete med e-förvaltning, dels en departementsövergripande arbetsgrupp för e-förvaltning (dnr Fi2007/1981). Regeringen fastställde i januari 2008 en handlingsplan för elektronisk förvaltning (dnr Fi2008/491) vars syfte är att ge en gemensam målbild som skapar förutsättningar för alla aktörer att agera i samma riktning. Det övergripande målet för e-förvaltningen är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att fullgöra sina skyldigheter samt att ta del av förvaltningens service. I handlingsplanen identifieras följande fyra insatsområden: regelverk för myndighetsövergripande samverkan och informationshantering, tekniska förutsättningar och IT-standardisering, gemensamma verksamhetsstöd, kompetensförsörjning och samlad uppföljning samt förvaltningens kontakter med medborgare och företag (se prop. 2009/10:175 s. 66 f.).

Budgetpropositionen för 2011

I propositionen (prop. 2010/11:1 utg.omr. 2 s. 32) omnämns en rapport (RiR 2009:18) i vilken Riksrevisionen bedömer bl.a. att regeringen behöver bli tydligare i sin styrning, finansiering och uppföljning av samverkande myndigheters IT-investeringar eftersom staten annars inte har förutsättningar att bedriva sin verksamhet med fullt kapacitetsutnyttjande. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att överväga ett antal åtgärder i syfte att underlätta myndigheternas genomförande av IT-investeringar. Riksrevisionen noterar dels att E-delegationen har redovisat nya former för hur viktiga samverkansprojekt ska rapportera hinder för IT-investeringar, vilket kan ge E-delegationen och regeringen bättre förutsättningar att få till stånd den tvärsektoriella samordning som krävs för att hantera hinder i strategiska IT-projekt, dels att E-delegationen uppmärksammat problemet med att en myndighet inte gör en IT-investering om nyttan med investeringen tillfaller någon annan. I takt med att e-förvaltningen utvecklas kommer det enligt Riksrevisionen bli allt viktigare att hantera denna investeringsparadox. Att IT-investeringar i myndighetssamverkan görs är enligt Riksrevisionen en viktig förutsättning för att utveckla e-förvaltningen.

I propositionen (s. 40) föreslogs att anslaget 1:17 *Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning skulle uppgå till 25 miljoner kronor för 2011. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2010/11:FiU2, rskr. 2010/11:139). Anslaget ändamål är att finansiera dels e-förvaltningsprojekt som är av strategisk betydelse för statsförvaltningens utveckling, t.ex. elektroniska legitimationer och beställningar samt gemensamma verksamhetsstöd m.m., dels analys av kostnader och effekter av de e-förvaltningsprojekt som E-delegationen föreslagit eller avser driva. Genom att nu tillföra resurser för att genomföra e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse anser regeringen att förutsättningar har skapats för att säkerställa myndighetsövergripande IT-investeringar.

Tidigare behandling

Under våren 2007 (bet. 2006/07:KU12 s. 20 f.) avstyrkte utskottet en motion rörande användarvänlig teknik hos myndigheter och offentlig service med hänvisning till regeringens fortsatta arbete gällande utvecklingen av den elektroniska förvaltningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att resurser för att genomföra e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse tillförts och att regeringens arbete avseende utvecklingen av den elektroniska förvaltningen fortsätter, bl.a. genom tilläggsuppdrag till E-delegationen. Utskottet noterar även att SCB:s webbaserade myndighetsregister underlättar medborgarnas överblick över den statliga förvaltningsstrukturen.

Mot bakgrund av det ovannämnda avstyrker utskottet motionerna 2010/11:K319 (M), 2010/11:K395 (KD) och 2010/11:T505 (KD) yrkande 12.

E-legitimation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner med hänvisning till den pågående remissbehandlingen av ett utredningsförslag.

Motionerna

I motion 2010/11:K266 av Krister Hammarbergh och Jan R Andersson (båda M) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i motionen om att en gemensam standard för e-legitimation hos myndigheter införs och att en nationell e-legitimation införs som säkerställer att det

är den behöriga nyttjaren som använder legitimationen. Ett problem är, enligt motionen, att myndigheterna inte har någon enhetlig standard och lösning när det gäller identifikation utan använder sig av olika lösningar.

Eliza Roszkowska Öberg (M) föreslår i motion 2010/11:K317 att möjligheten att utveckla en standardisering för e-legitimationer ses över. I motionen anges att minimikrav på säkerhet och funktionalitet bör ställas även om utrymme för olika tekniska lösningar måste kvarstå. Vidare bör enligt motionären en ansvarig myndighet, förslagsvis Skatteverket, kontrollera krav på standard för e-legitimationer.

Riksrevisionens granskning

I en rapport (RiR 2009:19) beslutad i november 2009 redovisar Riksrevisionen sin granskning av om systemet för e-legitimation är rättssäkert, tillgängligt, kostnadseffektivt och teknikneutralt samt om regeringen och ansvariga myndigheter har agerat i enlighet med riksdagens intentioner på området. Riksrevisionens bedömning är att systemet för e-legitimationer har haft en positiv effekt på utvecklingen av e-förvaltningen och att det till stora delar uppfyller de krav på rättssäkerhet, tillgänglighet, kostnadseffektivitet och teknikneutralitet som riksdagen har uttalat. Riksrevisionen framhåller dock att det finns mindre brister i nämnda avseenden, bl.a. att den valda upphandlingsmodellen medfört inlåsnings effekter och att den tekniska utvecklingen därför inte stimulerats på ett sätt som hade varit möjligt. Vidare framhålls det att användningen av e-legitimationer kunde ha främjats genom en mer aktiv marknadsföring. I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 2 s. 32) anges att regeringen delar Riksrevisionens bedömning att flera av de påpekade bristerna kan avhjälpas genom att genomföra E-delegationens förslag.

Utredningen om bildande av en e-legitimationsnämnd m.m.

Regeringen beslutade den 17 juni 2010 att tillkalla en särskild utredare för att förbereda och genomföra bildandet av en nämndmyndighet för samordning av statens och kommunernas hantering av metoder och tjänster för elektronisk identifiering och signering (e-legitimationer). Den 22 december 2010 lämnade utredningen sitt slutbetänkande (SOU 2010:104) till regeringen. Betänkandet remissbehandlas och remisstiden löper ut den 26 april 2011.

Utredningen konstaterar att dagens lösning för e-legitimationer fungerar relativt väl även om systemet uppvisar vissa brister. Enligt utredningen finns t.ex. ingen sammanhållen och enhetlig infrastruktur för identifiering, vilket försvårar och sannolikt hämmar utvecklingen av e-tjänster. Vidare anför utredningen att dagens system inte öppnar upp för möjliga nya aktörer att komma in på marknaden och därigenom bidra till en mångfald.

Den i utredningen föreslagna modellen för Svensk e-legitimation med en federation skapar en sådan sammanhållen och förenklad infrastruktur och bidrar till en fortsatt utveckling av e-legitimationer i Sverige på ett antal områden. Inom infrastrukturen för Svensk e-legitimation ska alla e-legitimationer som uppfyller uppställda krav kunna användas av medborgare och anställda i organisationer för åtkomst till förvaltningens e-tjänster. I betänkandet beskrivs hur en sådan infrastruktur kan skapas och regleras. Syftet med infrastrukturen är inte att förhindra några i dag existerande identitetslösningar utan att skapa förutsättningar, regelverk, m.m. för användning av existerande och tillkommande lösningar för identifiering.

Utredningen föreslår även en ny lag enligt vilken E-legitimationsnämnden får inrätta valfrihetssystem för Svensk e-legitimation. E-legitimationsnämnden ska fastställa reglerna för infrastrukturen men det är olika aktörer på marknaden som ska ta fram och erbjuda identifieringstjänster och andra tjänster, t.ex. e-legitimationer. Mot bakgrund av att det kan antas att det inom ramen för Svensk e-legitimation kommer att erbjudas olika alternativ av e-legitimationer och att det är väsentligt att användarna får en valmöjlighet mellan olika alternativ, föreslår utredningen att det inrättas ett valfrihetssystem baserat på reglerna i lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Utredningen bedömer att inrättandet av valfrihetssystemet ska anses vara en tilldelning av avtal genom tjänstekoncession.

I betänkandet redovisas även ett förslag till regelverk för den föreslagna infrastrukturen. Regelverket avses styra parternas civilrättsliga mellanhavanden genom att föras in i de avtal som E-legitimationsnämnden ingår med dem som ansluts till infrastrukturen för Svensk e-legitimation. Regelverket specificerar villkoren för de olika tjänster som kommer att tillhandahållas.

Utredningen föreslår vidare att en förordning om infrastrukturen för Svensk e-legitimation skapas. Förordningen syftar till att etablera infrastrukturen för svensk e-legitimation inom den offentliga förvaltningen och att samordna och förenkla e-tjänsteleverantörernas användning av funktioner för elektronisk legitimering och elektronisk underskrift. Förordningen ska bl.a. definiera de centrala begrepp som används inom infrastrukturen. En infrastruktur för identifiering bör enligt utredningen ta sin utgångspunkt i ett tillitsramverk byggt på internationell standard och medge den flexibilitet som den föreslagna infrastrukturen för Svensk e-legitimation och internationell samverkan kräver.

Regeringen utfärdade i november 2010 förordningen (2010:1497) med instruktion för E-legitimationsnämnden samt beslutade i december 2010 om tvååriga förordnanden till sex ledamöter (inklusive ordföranden) i nämnden (Fi2010/5409). Både förordningen och förordnandena gäller fr.o.m. den 1 januari 2011.

E-delegationen m.m.

E-delegationen lämnade i oktober 2009 delbetänkandet Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86). Delegationen föreslår bl.a. att en enhetlig svensk e-legitimation för hela den offentliga sektorn skapas som i förlängningen även ska kunna användas av den privata sektorn. Utredningen har remissbehandlats.

I sin förvaltningspolitiska proposition (prop. 2009/10:175 s. 70 f.) bedömer regeringen dels att statens långsiktiga försörjning av e-legitimationer bör bygga på lösningar som utvecklas av marknaden, dels att e-legitimationer bör uppfylla krav på hög säkerhet och tillgänglighet samt teknisk samverkansförmåga, dels att myndigheternas hantering av e-legitimationer bör samordnas och styras i större utsträckning än vad som hittills varit fallet. De exakta formerna för denna styrning får enligt regeringen bestämmas med utgångspunkt i utfallet av remissbehandlingen av E-delegationens förslag och med beaktande av utformningen av den statliga inköpsamordningen. I propositionen anges att den hittillsvarande utvecklingen visar att marknaden förmår tillhandahålla säkra, tillgängliga och fungerande lösningar som möter statens behov.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion rörande gemensam standard inom statlig förvaltning för e-legitimation var våren 2009 (bet. 2009/10:KU29 s. 15). Utskottet avstyrkte motioner med hänvisning till pågående beredning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Utredningen om bildande av en e-legitimationsnämnds slutbetänkande för närvarande är under remissbehandling. Utskottet som inte vill föregripa beredningen av utredningens förslag avstyrker motionerna 2010/11:K266 och 2010/11:K317 (båda M).

Regelförenkling i offentlig sektor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med hänvisning till det pågående arbetet om regelförenkling.

Motionen

I motion 2010/11:K282 av Jan R Andersson och Finn Bengtsson (båda M) föreslås att den offentliga sektorn bör genomgå samma regelförenkling som näringslivet och företagsvärlden nu gör. I motionen anges bl.a. att ett effektivare regelverk minskar den administrativa bördan och frigör tid och resurser som i stället kan användas i verksamhetens utveckling.

Länsstyrelsernas regelförenkling

Av budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 1 s. 50) framgår vad gäller regelförenkling på lokal och regional nivå att Länsstyrelsen i Kronobergs län har fått i uppdrag att i samverkan med övriga länsstyrelser utarbeta ett förslag om hur länsstyrelsernas arbete med regelförenkling bör utformas. Uppdraget redovisades till regeringen den 16 december 2010. I rapporten föreslås bl.a. att framtida insatser i regelförenklingsarbetet ska tydliggöras i framtida regleringsbrev, att regeringen ska utse en samordnande länsstyrelse samt tillhandhålla resurser för länsstyrelsernas arbete med regelförenkling för företag.

Regelförenkling m.m.

Den 17 mars 2010 överlämnade regeringen till riksdagen en skrivelse med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2009/10:75). I skrivelsen redovisas bl.a. information om regelbeståndet samt arbetet med regelförenkling.

Av skrivelsen framgår att antalet gällande grundförfattningar per den 1 mars 2010 var 3 816, en minskning med 84 sedan den 1 mars 2009 samt att antalet rubriker i myndigheternas regelförteckningar den 31 december 2009 har beräknats till ca 7 200, en minskning med ca 500 sedan föregående årsskifte.

Därtill framgår av skrivelsen att det i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.10.2) angavs som mål att de svenska företagens administrativa kostnader för samtliga statliga regelverk ska minska med minst 25 % under en fyraårsperiod. Regeringskansliet fick i november 2006 regeringens uppdrag att ta fram underlag för en handlingsplan för regelförenkling, och ett femtiotal myndigheter fick i uppdrag att bistå Regeringskansliet i detta arbete. Det första steget i handlingsplanen presenterades i början av juni 2007, det andra steget i en skrivelse (skr. 2007/08:131) till riksdagen i april 2008 och det tredje steget lanserades i juli 2008 och redovisades till riksdagen i juni 2009 (skr. 2008/09:206).

I augusti 2009 lanserades det fjärde steget i handlingsplanen, i vilket 39 myndigheter bistår Regeringskansliet i arbetet med att ta fram nya åtgärder. Regeringen redovisade det fjärde steget i en skrivelse (skr. 2009/10:226). Av skrivelsen framgår att det fjärde steget inneburit att det sammanlagt finns ca 1 150 förenklingsåtgärder som antingen genomförts, planera-

des eller utreddes, varav drygt 590 har genomförts under 2007–2009 (s. 31). Skrivelsen kommer att behandlas av näringsutskottet under våren 2011 (bet. 2010/11:NU8).

Regelrådets verksamhet

Den 15 maj 2008 inrättade regeringen ett rådgivande organ för regeringen och förvaltningsmyndigheter under regeringen, Regelrådet (nedan rådet). Detta råd ska bistå regeringen och myndigheterna i arbetet med regelförenklingar för företagen (dir. 2008:57 och 142). Regeringen beslutade 2010 om en förlängning av rådets mandat till 2014 (dir. 2010:96).

Genom förordningen (2008:530) om myndigheters inhämtande av yttrande från rådet och en statssekreterarskrivelse med riktlinjer för Regeringskansliets överlämnande av underlag till rådet (dnr N2008/5954/MK) finns det numera en skyldighet att överlämna konsekvensutredningar till rådet. Det framgår av riktlinjerna när konsekvensutredningar inte behöver lämnas över till rådet.

Regeringen bedömer att rådets arbete på sikt kan antas förbättra kvaliteten på regelgivning och konsekvensutredningar och därmed medverka till att målet för regelförenklingsarbetet uppfylls (se skr. 2009/10:226 s. 29).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om regelförenkling, senast våren 2006 (bet. 2005/06:KU7). Utskottet konstaterade därvid bl.a. att det inom Regeringskansliet utförs ett löpande arbete om regelförenkling avseende alla författningar. Utskottet avstyrkte då motioner om regelförenkling med hänvisning till detta arbete.

I den årliga granskningen av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning (bet. 2005/06:KU10) genomförde utskottet hösten 2005 en genomgång av det arbete som pågick bl.a. i Regeringskansliet med att få fram enklare och klarare regler inom den offentliga sektorn och att få en bättre överblick över det statliga regelbeståndet. Utskottet konstaterade bl.a. att ansvaret för att de statliga regler som de enskilda har att följa uppfyller kraven på enkelhet, klarhet och överblickbarhet i hög grad vilar på regeringen. Utskottet ansåg också att det yttersta konstitutionella ansvaret likväl vilar hos riksdagen och att riksdagen är oförhindrad att fatta beslut om föreskrifter också i sådana ämnen som regeringen är behörig att reglera.

Utskottets ställningstagande

Utskottet som konstaterar att det inom Regeringskansliet och vid länsstyrelserna pågår ett löpande arbete om regelförenkling avstyrker motion 2010/11:K282 (M).

Hbt-kompetens hos offentligt anställda

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner med hänvisning till diskrimineringslagens bestämmelser och regeringens åtgärder.

Motionerna

I motion 2010/11:K223 föreslår Hans Olsson och Phia Andersson (båda S) ett tillkännagivande till regeringen avseende Hbt-kompetensen hos offentligt anställda. I motionen anges att det för att intentionerna i diskrimineringslagstiftningen ska få genomslag är viktigt att även de som arbetar inom stat, kommuner och landsting har kunskap och insikt i Hbt-frågor så att man kan bemöta människor med både kunskap och respekt.

Maria Lundqvist-Brömster (FP) anför i motion 2010/11:K307 att insikterna om Hbt-personers livsvillkor bör ökas hos nyckelgrupper inom stat, landsting och kommun, bl.a. rättsväsendet, utbildningen, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. I motionen anges bl.a. att många homosexuella, bisexuella och transpersoner känner tvekan inför att ta kontakt med rättsväsendet när de utsatts för brott eftersom de är rädda för ett negativt bemötande.

Gällande rätt

Regeringsformen

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen gäller att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet.

Sedan den 1 januari 2011 gäller att regeringsformens skydd mot diskriminering i 2 kap. 12 § utvidgas till att även omfatta ett minoritetsskydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning.

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen (2008:567), som gäller sedan den 1 januari 2009, har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Enligt 1 kap. 5 § diskrimineringslagen avses med könsöverskridande identitet eller uttryck att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön (p. 2). Med sexuell läggning avses homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning (p. 5).

Diskrimineringsförbuden gäller på tio i lagen angivna samhällsområden, bl.a. offentlig anställning. Av 2 kap. 17 § första stycket 1–2 följer att diskriminering är förbjuden även i andra fall än som avses i 5 eller 9–15 §§ när den som helt eller delvis omfattas av lagen (1994:260) om offentlig anställning bistår allmänheten med upplysningar, vägledning, råd eller annan sådan hjälp, eller på annat sätt i anställningen har kontakter med allmänheten.

Regeringen uttalade i propositionen (prop. 2007/08:95) att ett diskrimineringsförbud som särskilt tar sikte på hur anställda i offentlig verksamhet bemöter enskilda är en viktig markering av det allmännas avståndstagande från diskriminering samt att det också kunde antas ha stor praktisk betydelse och bidra till ökat förtroende för det allmänna och ökad samhörighet i samhället. Av förarbetena framgår att avsikten är att diskrimineringsförbudet ska ta sikte på formella eller informella kontakter mellan myndigheternas anställda och enskilda fysiska personer, t.ex. vid telefonsamtal eller besök vid en myndighet (s. 285), och att anställda i skilda typer av kommunal och landstingskommunal verksamhet och hos olika statliga myndigheter omfattas av diskrimineringsförbudet. Vidare framhölls att avsikten är att diskrimineringsförbudet ska gälla den anställdes uppträdande och språkbruk, men inte sådant som hur han eller hon tolkar och tillämpar en bestämmelse (s. 286).

Tillsyn över att lagen följs ankommer på Diskrimineringsombudsmannen som har rätt att i domstol föra talan för en enskild person som anser sig ha blivit diskriminerad.

Budgetpropositionen för 2011 m.m.

I propositionen (prop. 2010/11:1 utg.omr. 17 s. 160) anges att Ungdomsstyrelsen redovisade i januari 2010 på regeringens uppdrag rapporten Hon hen han – En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner (Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:2). Av rapporten framgår att många homo- och bisexuella ungdomar samt unga transpersoner (unga Hbt-personer) upplever osynliggörande, diskriminering, mobbning, hot om våld och våld, vilket påverkar deras hälsa negativt. Mot bakgrund av rapporten anser regeringen (s. 165) att det är angeläget att rikta insatser till dem som möter unga i sin yrkesroll i syfte att öka kompetensen i Hbt-frågor. Regeringen gav under sommaren 2010 Ungdomsstyrelsen i uppdrag att utforma ett metodmaterial om mötesplatser för homosexuella och bisexuella ungdomar samt unga transpersoner, vilket ska riktas till tjänstemän och personal som är verksamma inom fritidsverksamhet.

Enligt Ungdomsstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2011 ska myndigheten genomföra utbildningsinsatser för personal som arbetar inom fritidsverksamheter för unga i syfte att öka deras kompetens att skapa

öppna och fördomsfria miljöer för unga Hbt-personer. För uppdragets genomförande får myndigheten disponera 4 miljoner kronor. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 31 mars 2012.

Konstitutionsutskottets tidigare behandling

Senast utskottet behandlade myndigheternas kompetens i Hbt-frågor var våren 2009 (bet. 2008/09:KU13). Vid det tillfället behandlade utskottet i förenklad ordning två motionsyrkanden avseende kompetens i Hbt-frågor hos personal vid statliga myndigheter samt införandet av en särskild Hbt-förordning som innehöll konkreta och utvärderingsbara mål för att avskaffa diskrimineringen av Hbt-personer i statsförvaltningen. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till utskottets ställningstagande våren 2007 (bet. 2006/07:KU12). Utskottet hänvisade då till sin behandling av närliggande motionsyrkanden i ämnet under våren 2006 (bet. 2005/06:KU7) samt våren 2005 (bet. 2004/05:KU14) då utskottet vidhöll sin bedömning såsom den redovisats i betänkande 2003/04:KU11. I detta betonade utskottet att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet, enligt regeringsformen, ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. Myndigheter och deras personal får således inte låta sig påverkas av en önskan att gynna eller missgynna vissa enskilda intressen, och de får inte ta hänsyn till ovidkommande omständigheter. Vidare anförde utskottet att det i regeringsformen finns uttryckliga bestämmelser om att myndigheter ska motverka diskriminering på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etiskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person. Myndigheterna ska hjälpa enskilda att ta till vara sin rätt i förvaltningsärenden, och de har ett ansvar för att se till att ärenden blir tillräckligt utredda. Utskottet ansåg dock att det trots dessa grundläggande bestämmelser ibland kunde finnas skäl att vidta vissa riktade åtgärder avseende myndigheters kontakt med och sätt att behandla olika grupper i befolkningen. För att personal vid olika myndigheter ska handlägga ärenden på ett sätt som svarar mot de grundläggande bestämmelserna kan kompetenshöjande insatser vara nödvändiga. Utskottet konstaterade att regeringen hade tagit initiativ eller avsåg att ta initiativ som riktar sig mot olika delar av den offentliga förvaltningen. Enligt utskottets mening fanns det tills vidare därför inget behov av ett uttalande från riksdagen för att fästa regeringens uppmärksamhet på behovet av åtgärder. Motionerna avstyrktes.

Arbetsmarknadsutskottets tidigare behandling

Även arbetsmarknadsutskottet har behandlat motioner i frågan (bet. 2009/10:AU8 s. 27 f.). Utskottet avstyrkte motioner med likalydande yrkanden som de här aktuella mot bakgrund av bl.a. den nya diskrimineringslagens diskrimineringsförbud på området offentlig anställning och den bakomliggande

tanken om att det allmänna ska föregå med gott exempel när det gäller icke-diskriminering. Införandet av ett diskrimineringsförbud på området offentlig anställning innebär enligt arbetsmarknadsutskottet att all offentlig verksamhet där företrädare för det allmänna har kontakt med eller på annat sätt agerar i förhållande till enskilda omfattas av diskrimineringslagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att diskrimineringslagens bestämmelser bl.a. innebär ett diskrimineringsförbud för anställda i offentlig verksamhet när dessa bistår allmänheten med upplysningar, vägledning, råd eller annan sådan hjälp, eller på annat sätt i anställningen har kontakter med allmänheten. Därutöver konstaterar utskottet att regeringen har tagit initiativ och genomfört åtgärder som riktar sig till tjänstemän och personal i den offentliga förvaltningen och som syftar att höja kompetensen i Hbt-frågor. Mot denna bakgrund finner utskottet i nuläget inga skäl att tillstyrka de här föreslagna motionsyrkandena. Därmed avstyrks motionerna 2010/11:K223 (S) och 2010/11:K307 (FP).

Hinder för tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett motionsyrkande med hänvisning till den fortsatta beredningen av ett utredningsförslag.

Motionen

Maria Lundqvist-Brömster (FP) begär i motion 2010/11:K306 (yrkande 2) att tillämpliga delar i bl.a. förvaltningslagen och offentlighets- och sekretesslagen anpassas till moderna kommunikationsformer i linje med Förenta nationernas (FN) konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. För personer med exempelvis en synnedsättning är det enligt motionären i dag ofta svårt att med hjälp av ett tillgängligt medium få den information som behövs för att kunna delta fullt ut i samhället.

Gällande rätt

Enligt 1 § förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken ska myndigheter dels utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av de handikappolitiska målen, dels verka för att personer med funktionshinder ges full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor, dels särskilt verka för att bl.a. deras information är tillgängliga för personer med funktionshinder. I detta arbete

ska FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet vara vägledande. Enligt 2 § ska myndigheterna i detta arbete genomföra inventeringar och utarbeta handlingsplaner. Av 3 § följer att myndigheterna ska, när det finns anledning till det, samråda med Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) om hur insatser enligt förordningen ska utformas.

Handisam har tagit fram riktlinjer för att göra verksamheten vid myndigheter samt information tillgängliga. Riktlinjerna är publicerade i bokform och finns även på myndighetens webbplats.

FN-konvention för personer med funktionsnedsättning

Enligt FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26), som Sverige har tillträtt, ska det vara möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och fullt ut på livets alla områden. Det ska vidtas ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa tillgång till information och kommunikation. Personer med funktionsnedsättningar ska enligt artikel 9 på lika villkor som andra ha tillgång till bl.a. information och kommunikation. Användningen av punktskrift, förstorande eller annan alternativ kommunikation ska underlättas (artikel 21).

I artikel 4 slås fast att personer med funktionsnedsättning och deras organisationer aktivt ska involveras i beslutsprocesser angående statens åtgärder i syfte att genomföra de rättigheter som slås fast i konventionen.

I sin skrivelse om dialogen över samhällets värdegrund anförde regeringen att dialogen mellan regeringen och handikapporganisationerna behöver fortsätta att utvecklas i enlighet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (skr. 2009/10:106 s. 60). Av den senaste budgetpropositionen framgår att regeringen mot bakgrund av Sveriges ratifikation av konventionen har inlett ett arbete tillsammans med handikapporganisationerna avseende Handikappdelegationens¹ framtida utformning för att säkerställa en effektiv kompetensöverföring mellan organisationerna och Regeringskansliet och att detta arbete ska fortsätta under 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 9 s. 120).

Enligt artikel 35.1 ska varje konventionsstat inom två år efter konventionens ikraftträdande för konventionsstaten i fråga avge en fullständig rapport om de åtgärder som den vidtagit för att verkställa sina skyldigheter enligt konventionen. Den 31 januari 2011 beslutade barn- och äldreministern att överlämna en rapport om hur Sverige efterlever FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning till konventionens övervakningskommitté.

¹ Handikappdelegationen är ett rådgivande organ för regeringen för överläggning och ömsesidig information mellan regeringen och handikapporganisationerna i frågor som är av särskilt intresse för personer med funktionshinder. Äldre- och folkhälsoministern är ordförande i delegationen. Delegationen består av sju ordinarie ledamöter och sju suppleanter från handikapporganisationerna samt statssekreterare från Finans-, Utbildnings-, Kultur-, Miljö- samt Arbetsmarknadsdepartementen. Sekreterare och handläggare i delegationen är tjänstemän i Socialdepartementet.

Handlingsplan för handikappolitiken m.m.

En nationell handlingsplan för handikappolitiken antogs av riksdagen 2000 (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). De nationella målen för handikappolitiken är enligt handlingsplanen bl.a. att samhället ska utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och att alla med funktionshinder ska erbjudas jämlika levnadsvillkor. Handlingsplanen följdes upp våren 2006 (skr. 2005/06:110).

Den tredje och sista uppföljningen av den nationella handlingsplanen genomfördes under 2009 och redovisades i en skrivelse till riksdagen (skr. 2009/10:166). I skrivelsen redovisas arbetet med att genomföra handlingsplanen sedan den antogs av riksdagen och fram till 2010. Av skrivelsen framgår dels att de övergripande mål som presenterades i den nationella handlingsplanen ligger fast, dels att regeringen för arbetet mot de övergripande handikappolitiska målen avser att utforma en strategi som sträcker sig fem år framåt med uppföljningsbara mål och tydliga roller i genomförandet. I skrivelsen presenteras även de övergripande inriktningsmål som regeringen fastställt på ett antal prioriterade områden. Enligt skrivelsen ska dessa i ett nästa steg konkretiseras i operativa delmål som sammanställs i en strategi vilken avses beslutas av regeringen inför 2011. Inriktningsmålen anges i skrivelsen (s. 74–77).

Av budgetpropositionen för 2011 framgår vad gäller funktionshinderspolitiken att de övergripande målen om full delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor enligt regeringen ligger fast och inom berörda departement har brutits ned till sektorsspecifika inriktningsmål. Dessa ska i ett nästa steg konkretiseras i uppföljningsbara delmål som sammanställs i en funktionshinderspolitisk strategi (prop. 2010/11:1 utg.omr. 9 s. 114).

Förvaltningslagsutredningen

Förvaltningslagsutredningen föreslår i sitt slutbetänkande (SOU 2010:29 s. 316 f.) bl.a. att när en myndighet har kontakt med någon som är allvarligt hörsel- eller talskadad, ska myndigheten anlita tolk och låta översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt. Med översättning jämföras beträffande den som är allvarligt synskadad överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt (12 § i utredningens lagförslag). Mot bakgrund av Sveriges ratificering av den ovannämnda FN-konventionen anser utredningen att tiden är mogen att tillförsäkra svårt synskadade samma behandling i förvaltningsförfarandet som de har i domstolsprocessen. Myndigheterna bör enligt utredningen alltså åläggas att ombesörja överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt, om man har kontakt med någon som är allvarligt synskadad och en sådan åtgärd behövs för att den av ärendets utgång berörde, ”den enskilde” –

vilken, som framgått, beroende på hur ärendet gestaltar sig kan vara den synskadade själv eller någon annan – ska kunna ta till vara sin rätt. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion rörande tillgänglighet till förvaltningen för personer med funktionsnedsättningar var våren 2009 (bet. 2009/10:KU29 s. 9) när utskottet avstyrkte motionsyrkanden identiska med det här aktuella med hänvisning till att den kommande uppföljningen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken borde inväntas.

Utskottets ställningstagande

Förvaltningslagsutredningen har föreslagit att myndigheterna ska åläggas att ombesörja överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt, om man har kontakt med någon som är allvarligt synskadad. Utredningens förslag är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Utskottet som inte vill föregripa beredningen avstyrker motion 2010/11:K306 (FP).

Lättläst information på webbsidor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner med hänvisning till de krav som redan åligger myndigheter och kommuner enligt gällande föreskrifter.

Motionerna

Per Lodenius och Johan Linander (båda C) föreslår i motion 2010/11:K325 ett tillkännagivande om att statliga myndigheter ska erbjuda information på Internet på lättläst svenska. En fjärdedel av den svenska vuxna befolkningen har enligt motionärerna på grund av exempelvis språksvårigheter eller funktionsnedsättningar svårt att ta till sig skriftlig information. Endast 36 % av 235 undersökta myndigheter har på sina webbplatser information om sin verksamhet på lättläst svenska. För att en demokrati ska fungera måste bl.a. samhällsinformation enligt motionärerna vara tillgänglig för alla.

I motion 2010/11:K361 av Monica Green och Åsa Lindestam (båda S) föreslås att alla myndigheter och kommuner ska ha lättläst information på sina webbsidor. I motionen anges bl.a. att endast 18 % av kommunerna har en lättläst länk på sin webbplats första sida.

Gällande rätt

I 7 § förvaltningslagen anges bl.a. att myndigheter ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. I en kommentar till lagen anges att bestämmelsen framhäver att ett enkelt och tydligt myndighetsspråk är en viktig förutsättning för goda kontakter mellan myndigheter och enskilda (Hellers och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 3 uppl. 2010, s. 103).

Enligt 11 § språklagen (2009:600) gäller att språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt. I förarbeten till lagen framhålls mot bakgrund av två remissinstansers påtalande om behovet av lättläst information att det är angeläget att samhällsinformation utformas med tanke på att många människor har läs- och skrivsvårigheter och att detta också får anses ligga i uttrycken enkelt och begripligt (prop. 2008/09:153 s. 32). Vidare anges i propositionen att med vårdat avses att språket ska följa gängse språknormer, med enkelt att språket ska ligga relativt nära talspråket och med begripligt att språket så långt det är möjligt ska vara anpassat så att mottagaren kan förstå.

Regeringens förvaltningspolitiska proposition

I propositionen (prop. 2009/10:175 s. 53) bedömer regeringen att varje myndighet har ett ansvar för utvecklingen av sin egen service och att utgångspunkten bör vara en så långt möjligt likvärdig tillgång till service för alla. Av propositionen framgår vidare bl.a. att varje myndighet har ett ansvar att utforma service, produkter och tjänster som är användbara för alla samt att varje myndighet ansvarar även för att följa bestämmelserna i förordningen (2001:526) om statliga myndigheters ansvar att göra sina lokaler, information och verksamhet tillgängliga för personer med funktionsnedsättning (s. 54).

Handisams verksamhet

Handisam har tagit fram riktlinjer (Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet) för att göra verksamheten vid myndigheter samt information tillgängliga. I riktlinjerna anges bl.a. att myndigheterna ska vara ett föredöme när det gäller tillgänglighet. I en särskild förordning (2001:526) har regeringen slagit fast de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken. Riktlinjerna ska enligt Handisam följas för att förordningen ska vara uppfylld. I riktlinjerna anges därtill bl.a. att myndigheter ska informera om att alternativa format finns eller går att beställa. Detta krav innebär att myndigheten ska informera om vilket informationsmaterial som finns i alternativa format, samt att de format som inte finns framtagna går att få på beställning, och ange i alla trycksaker att de går att beställa i alternativa format. Vidare framgår av Handisams riktlinjer (s. 43) att grund-

läggande informationsmaterial i alternativa format, t.ex. på lättläst svenska kan användas parallellt på webbplatsen. Detsamma gäller de elektroniska formaten.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion rörande myndigheters information på Internet på lättläst svenska var våren 2009 (bet. 2009/10:KU29 s. 6 f.). Utskottet avstyrkte då motionen med hänvisning till den pågående beredningen av Förvaltningskommitténs förslag.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av de krav som redan åläggs offentlig verksamhet och statliga myndigheter i bl.a. språklagen och den ovannämnda förordningen saknar utskottet skäl att tillstyrka de föreslagna motionsyrkandena. Därmed avstyrks motionerna 2010/11:K325 (C) och 2010/11:K361 (S).

Svenska språkets ställning i Regeringskansliet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med hänvisning till inom Regeringskansliet planerade åtgärder.
Jämför särskilt yttrande 1 (S).

Motionen

I motion 2010/11:K350 av Leif Pagrotsky (S) föreslås att regeringen utan dröjsmål ändrar sin ordning med e-postadresser på engelska och börjar använda svenska språket i sina e-postadresser bl.a. mot bakgrund av att den nuvarande ordningen uppenbart strider mot språklagen.

Gällande rätt

Språklagen (2009:600), som trädde i kraft den 1 juli 2009, stadgar bl.a. att svenska är huvudspråk i Sverige (4 §), att språket i domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §) och att det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas (6 §). Den sistnämnda bestämmelsen anger att ett särskilt ansvar för svenska språkets användning och utveckling ligger hos det allmänna samt att det allmännas ansvar ytterst går ut på att inom olika samhällsområden värna om svenskans ställning, funktion och utveckling som huvudspråk (prop. 2008/09:153 s. 46).

JO-beslut

I ett beslut den 19 februari 2010 bedömde JO Hans-Gunnar Axberger att Regeringskansliets bruk av enbart engelska e-postadresser inte kunde anses som förenligt med språklagen (dnr 3913-2009 och 3932-2009). JO anförde i sitt beslut att språklagen inte generellt sett innebär ett förbud för myndigheter att ha e-postadresser på främmande språk och att det särskilda ansvaret för att svenskan används och utvecklas måste vara beroende bl.a. av vilken roll och ställning myndigheten har. JO ansåg att Regeringskansliet har en unik ställning i det svenska stats- och samhällslivet samt att det är uppenbart att just dess bruk av engelskspråkiga e-postadresser stämmer illa överens med det särskilda ansvar som från statens sida ålagts myndigheterna för det svenska språkets användning och utveckling. Mot den bakgrunden och då det inte syntes föreligga några större svårigheter, varken av tekniskt eller av annat slag, att införa och använda även svenskspråkiga e-postadresser framstod enligt JO inte Regeringskansliets bruk av enbart engelska adresser som förenligt med språklagen.

I sitt beslut anförde JO att det yttrande Regeringskansliet avgett i den aktuella granskningen fick tolkas så att man inte där var av någon annan uppfattning samt att det ursprungliga skälet till att adresserna avfattades på engelska syntes bl.a. ha haft att göra med tidigare rådande tekniska förutsättningar men att begränsningar av det slaget inte längre tycktes föreligga. Vad som anförts från Regeringskansliets sida tolkades av JO som att en anpassning till språklagen också var inledd. Således fanns det enligt JO skäl att utgå från att problemet var på väg att lösas.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade motioner i ämnet var hösten 2008 (bet. 2008/09: KU1 s. 25 f.). Utskottet avstyrkte då motionerna med hänvisning till sin tidigare bedömning i frågan om svenska språkets ställning i Regeringskansliet. Utskottet hade tidigare (våren 2007) avstyrkt en motion om att regeringen bör införa svenska e-postadresser för Regeringskansliet med hänvisning till att Regeringskansliet självt bör få bestämma om e-postadresserna till departementen ska anges på svenska eller engelska.

Uppgifter från Regeringskansliet

Enligt uppgift från Regeringskansliets förvaltningsavdelning befinner sig arbetet med att göra det tekniskt möjligt att skriva e-postadresser på svenska i sitt slutskede, och man planerar för ett införande av svenska e-postadresser under våren 2011.

Utskottets ställningstagande

Utskottet saknar i dagsläget skäl att göra någon annan bedömning än den som framgår i frågan om svenska e-postadresser i Regeringskansliet är på väg att lösas. Mot den bakgrunden avstyrks motion 2010/11:K350 (S).

Aidentifierade myndighetshandlingar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med hänvisning till den grundlagsfästa offentlighetsprincipen och de möjligheter som gällande föreskrifter redan erbjuder.

Motionen

I motion 2010/11:K283 föreslår Jan R Andersson och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M) att möjligheten att aidentifiera handlingar om poliser eller andra myndighetspersoner införs i syfte att stärka rättskedjan mot hot och våld från exempelvis den organiserade brottsligheten. Motionärerna framhåller att bl.a. poliser, tjänstemän vid Försäkringskassan och läkare upplever mycket utsatta situationer i sitt myndighetsutövande kopplat till den organiserade brottsligheten.

Gällande rätt m.m.

Tryckfrihetsförordningen

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen ska varje svensk medborgare till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § första stycket begränsas om det är påkallat med hänsyn till bl.a. intresset av att förebygga och beivra brott (punkt 4) och skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden (punkt 6).

En begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar ska anges noga i bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), nedan OSL, eller i en annan lag som OSL hänvisar till. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får dock regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet.

Offentlighets- och sekretesslagen

Enligt 39 kap. 3 § första stycket OSL gäller sekretess i annat fall än som avses i 1 och 2 §§ i personaladministrativ verksamhet för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. I förarbetena till bestämmelsen anges att genom begräns-

ningen till personaladministrativ verksamhet blir det inte möjligt att hemlighålla vem som har fattat ett beslut i myndighetens övriga verksamhet. Till exempel en part har ju ett berättigat intresse av att få veta vem som har handlagt hans ärende (prop. 1986/87:3 s. 23).

Enligt 39 kap. 3 § andra stycket OSL gäller sekretess hos Riksdagens ombudsmän i myndighetens personaladministrativa verksamhet för uppgift om en enskilds bostadsadress, hemtelefonnummer, personnummer och andra jämförbara uppgifter avseende personalen, uppgift i form av fotografisk bild som utgör underlag för tjänstekort samt uppgift om närstående till personalen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Motsvarande sekretess gäller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, hos myndighet där personalen särskilt kan riskera att utsättas för våld eller lida annat allvarligt men. Av förarbeten till bestämmelsen framgår att begreppet ”andra jämförbara uppgifter avseende personalen” inte är avsett att innefatta uppgift om anställds namn (prop. 2003/04:93 s. 48) och att sådan uppgift således omfattas av sekretess endast under de förutsättningar som anges i 39 kap. 3 § första stycket OSL. Begreppet ”uppgift om närstående till personalen” är emellertid avsett att innefatta samtliga uppgifter om närstående, även uppgift om närståendes namn (s. 89). I förarbetena angavs att skälen till att begreppet ”andra jämförbara uppgifter avseende personalen” inte är avsett att innefatta uppgift om anställds namn bl.a. är att offentlighetsprincipen utgör en av hörnstenarna i det svenska demokratiska systemet samt att det finns ett starkt allmänt intresse av att kunna ta del av uppgifter om offentliganställda, bl.a. för att kunna granska offentlig verksamhet. Den som utövar offentlig makt bör därför, ansåg regeringen, inte kunna uppträda anonymt om det inte föreligger mycket starka skäl (s. 45).

Offentlighets- och sekretessförordningen

Av ovannämnda 39 kap. 3 § OSL andra stycket följer bl.a. att regeringen kan föreskriva vilka myndigheter som ska omfattas av bestämmelsen. Enligt 10 § offentlighets- och sekretessförordningen gäller sekretess i personaladministrativ verksamhet i enlighet med den nämnda bestämmelsen i OSL hos bl.a. domstolar, Försäkringskassan, kriminalvårdens myndigheter, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, nämnder som utövar ledningen av hälso- och sjukvården enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) eller andra myndigheter som svarar för personaladministrativ verksamhet avseende hälso- och sjukvårdspersonal, polismyndigheter, Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket (när det gäller personal inom rättsmedicinsk och rättspsykiatrisk verksamhet), Skatteverket, Statens kriminaltekniska laboratorium, Tullverket och åklagarmyndigheter.

Förvaltningslagen

I 4 § första stycket förvaltningslagen (1986:223) föreskrivs att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Myndigheterna ska ta emot besök och telefonsamtal från enskilda. Om särskilda tider för detta är bestämda, ska allmänheten underrättas om dem på lämpligt sätt. Myndigheterna ska också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt (5 § första och andra stycket). Bestämmelsen inskräper att myndigheterna ska vara tillgängliga för allmänheten i så stor utsträckning som möjligt. I förarbetena nämns att kraven på myndigheternas tillgänglighet får bedömas med beaktande av tillgängliga resurser och av de serviceanspråk som följer av verksamhetens art (prop. 1985/86:80 s. 21).

Av 7 § fjärde meningen framgår att myndigheten även på andra sätt ska underlätta för den enskilde att ha med myndigheten att göra. Vad gäller den aktuella meningen i bestämmelsen påpekade konstitutionsutskottet vid behandlingen av lagärendet att det många gånger inte torde vara förenat med större olägenheter att ange någon eller några personer inom myndigheten till vilken den enskilde kan vända sig med sina förfrågningar i ett pågående ärende (KU 1985/86:21 s. 11).

Myndighetsförordningen

I 21 § myndighetsförordningen (2007:515) anges att det för varje beslut i ett ärende ska upprättas en handling som visar dagen för beslutet, beslutets innehåll, vem som har fattat beslutet, vem som har varit föredragande och vem som varit med vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Beslutsdokumentation

I en departementspromemoria (Ds 2003:29) anges bl.a. dels att dokumentationen av beslut är en förutsättning för att det på ett meningsfullt sätt ska bli möjligt att få insyn i och kontrollera myndighetens verksamhet, dels att dokumentation av ett besluts innehåll och vem som fattat det också möjliggör ansvarsutkrävande, t.ex. för tjänstefel (s. 99).

Beslut genom automatisk databehandling

I ett antal lagar har bestämmelser om att beslut får fattas genom automatiserad behandling tagits in, t.ex. 4 kap. 2 a § taxeringslagen (1990:324). Av bestämmelsen följer att taxeringsbeslut får fattas genom automatisk databehandling (ADB) i det fall skälen för beslutet får utelämnas i enlighet med 20 § första stycket 1 förvaltningslagen. Regeringens förslag innebar att beslut skulle fattas på myndighetsnivå utan att förknippas med något namn på en enskild handläggare. Frågan om ansvarig tjänsteman

beaktades under lagärendets beredning (se prop. 1993/94:224 s. 19 f.). Två remissinstanser, Justitiekanslern (JK) och Datainspektionen, ansåg att även i denna typ av beslut bör en ansvarig tjänsteman pekats ut. JK avstyrkte att besluten ska anses fattade på myndighetsnivå och anförde bl.a. att frågor om tjänsteansvar och skadeståndsansvar för staten till följd av ärendehandläggningen måste kunna föras tillbaka på ansvariga handläggare. Regeringen ansåg mot bakgrund av bestämmelserna i 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) samt 23 § datalagen (1973:289), vilka innebar att staten samt den registeransvarige har ett skadeståndsansvar för uppkomna fel, att kravet att enskilda ska kunna få skadestånd vid felaktigheter inte utgjorde något hinder mot att beslut fattas på myndighetsnivå i stället för av en enskild tjänsteman. Vidare ansåg regeringen mot bakgrund av bestämmelserna i 3 kap. 13 § förordningen (1990:1293) med instruktion för skatteförvaltningen samt 29 § verksförordningen (1987:1100), vilka innebar att länskattechefer alltid skulle anses som ansvariga beslutsfattare för beslut fattade genom ADB, att det saknades behov av att i dessa fall upprätthålla kravet på att det av varje beslut ska framgå vem som fattat beslutet. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 1993/94:SkU42, rskr. 1993/94:384).

Förvaltningslagsutredningen

I sitt slutbetänkande (SOU 2010:29 s. 483 f.) föreslår Förvaltningslagsutredningen att det i en ny förvaltningslag införs en bestämmelse om beslutsdokumentation som i allt väsentligt överensstämmer med 21 § myndighetsförordningen (se ovan). Utredningen har remissbehandlats. Betänkandet bereds för närvarande vid Regeringskansliet.

I sitt remissvar (dnr 2010-110-4706) anför Centrala Studiestödsnämndens (CSN) att utredningen i princip helt saknar överväganden kring vilka effekter den föreslagna lagen kan innebära för en utvidgad e-förvaltning, t.ex. kring kravet på beslutsdokumentation för beslut som fattas genom automatiserad behandling, s.k. maskinella beslut. Enligt CSN är området i dag otillräckligt reglerat, t.ex. finns i några myndigheters instruktioner undantag från vissa av kraven i 21 § myndighetsförordningen, men sådana undantag finns inte för samtliga myndigheter som fattar maskinella beslut. För att öka tydligheten bör det enligt CSN särskilt anges i den föreslagna bestämmelsen vilka krav på beslutsdokumentation som gäller för maskinella beslut.

JO-beslut m.m.

Under senare delen av 2008 skedde en kraftig ökning av antalet JO-anmälningar mot Försäkringskassan. Anmälningarna syntes i betydande omfattning ha samband med den omorganisation av kassan som genomfördes under framför allt 2008. I ett beslut om ett initiativärende och en anmälan mot Försäkringskassan om långa handläggningstider och svårigheter att få kontakt med myndigheten m.m. (dnr 4346-2008 och 5359-2008) konstate-

rade JO Cecilia Nordenfelt bl.a. att försäkrade inte har, ens på direkt fråga, fått veta namnet på handläggaren eller fått dennes direkttelefonnummer samt att skrivelser och beslut har saknat uppgift om handläggare. JO ansåg att Försäkringskassan förtjänade mycket allvarlig kritik för att ha åsidosatt de förvaltningsrättsliga kraven i omorganisationen (redog. 2009/10: JO1 s. 355 f.). Under granskningen hade Försäkringskassan i ett remissvar framfört bl.a. följande till JO (s. 361–362):

Under några månader har det förekommit att handläggarens namn inte angetts i skrivelser, till exempel kommuniceringsskrivelser, som gått ut till den försäkrade. I stället har hänvisning gjorts till Kundcenter. [...] Det är emellertid rimligt att försäkrade även i till exempel kommuniceringsskrivelser som går ut från myndigheten får information om vem som handlagt ärendet. I alla skrivelser ska därför handläggarens namn anges. Information om detta har den 4 november i år gått ut i organisationen i form av ett internt meddelande.

Sammanfattningsvis bedömde Försäkringskassan i sitt remissvar att det under en period förekommit brister av mer generell karaktär i Försäkringskassans hantering.

Vid socialförsäkringsutskottets offentliga sammanträde den 29 januari 2009 om Försäkringskassans handläggning anförde JO Nordenfelt att det inte är förenligt med förvaltningslagen och inte heller offentlighetsprincipen att vägra att upplysa om en handläggares eller beslutsfattarens namn när någon frågar (bet. 2008/09:SfU10 s. 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet önskar inledningsvis peka på de möjligheter som offentlighets- och sekretesslagens och tillhörande förordnings bestämmelser erbjuder när det gäller skydd av personuppgifter i myndigheters personaladministrativa verksamhet. Utskottet har i dagsläget ingen annan uppfattning än att dessa föreskrifter erbjuder ett skydd för myndighetspersoner och deras närstående. Därtill bör det enligt utskottet påminnas om att offentlighetsprincipen är en av hörnstenarna i det svenska demokratiska systemet, och den som utövar offentlig makt bör som regel inte kunna uppträda anonymt. Med detta avstyrker utskottet motion 2010/11:K283 (M).

Skydd för s.k. whistle-blowers

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen ger till känna för regeringen att en översyn av lagstiftningen bör göras för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid korruption och andra oegentligheter. Därmed tillstyrks en motion i frågan.

Jämför reservation 3 (V) och särskilt yttrande 2 (M, FP, KD).

Motionen

Gustav Blix (M) föreslår i motion 2010/11:K408 en översyn av lagstiftningen för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid oegentligheter och korruption. I motionen anges bl.a. att flera länder, däribland Norge och Storbritannien, på sistone har stärkt skyddet för s.k. whistle-blowers.

Gällande rätt

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen m.m.

Av 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) följer en s.k. meddelarfrihet, vilken gör det möjligt att i viss utsträckning straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio, tv eller teknisk upptagning. Det källskydd som tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ger den som lämnar uppgifter till medier gäller således inte en anmälare till en myndighet. Sedan den 1 juli 2006 gäller meddelarskyddet även för anställda och uppdragstagare i kommunala bolag, stiftelser och föreningar som omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess (se prop. 2005/06:162, bet. 2005/06:KU36).

Meddelarfriheten kompletteras med skydd för meddelarens anonymitet. Bestämmelser om anonymitetsskydd finns i 3 kap. TF. En meddelare har rätt att vara anonym (1 §), och den som har tagit emot en uppgift för publicering har, med vissa undantag, tystnadsplikt beträffande meddelarens identitet (3 §). Denna del av anonymitetsskyddet kan skydda en meddelare från att utsättas för andra obehag än myndighetsingripanden, t.ex. missnöjesyttringar från arbetskamrater. Efterforskningsförbudet är ytterligare en del av anonymitetsskyddet och innebär att myndigheter och andra allmänna organ inte får efterforska vem som har lämnat ett meddelande med stöd av sin meddelarfrihet i vidare mån än vad som behövs för att väcka åtal eller göra något annat ingripande som är tillåtet enligt TF respektive YGL. Vid sådan, i undantagsfall tillåten, efterforskning måste dock myndigheterna beakta den tystnadsplikt som de medianställda kan ha (3 kap. 4 § TF). Motsvarande bestämmelser om anonymitetsskydd finns i 2 kap.

1, 3 och 4 §§ YGL. Reglerna i 7 kap. 3 § TF om undantag från meddelarfriheten har betydelse också för anonymitetsskyddet. Tystnadsplikten i 3 kap. 3 § TF om uppgiftslämnare inskränks i bl.a. de situationer som avses i 7 kap. 3 § TF. Tystnadspliktsreglerna innebär bl.a. att en journalist får uttala sig om en meddelares identitet bara i en del av de fall där meddelaren kan straffas, och tystnadsplikten för journalisten sträcker sig alltså längre än meddelarfriheten för hans eller hennes källa.

Av 3 kap. 4 § andra stycket TF och 2 kap. 4 § tredje stycket YGL följer även ett allmänt sanktions- och repressalieförbud, vilket innebär att det allmänna inte heller i egenskap av arbetsgivare får vidta åtgärder som medför negativa konsekvenser för en offentligt anställd med anledning av att denne utnyttjat sin yttrande- och meddelarfrihet.

Om en kommun eller ett landsting sluter avtal med ett privatägt företag om att utföra en kommunal angelägenhet, ska kommunen eller landstinget, enligt 3 kap. 19 a § kommunallagen (1991:900), beakta intresset av att genom avtalet tillförsäkras information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn i hur angelägenheten utförs. Bestämmelsen gör det således möjligt för kommuner att skriva in meddelarskyddet som ett avtalsvillkor i anbudsunderlaget för välfärdstjänster.

Europarådets civilrättsliga konvention om korruption

Artikel 9 i Europarådets civilrättsliga konvention om korruption (SÖ 2004:14) föreskriver att konventionsstaterna ska se till att arbetstagare åtnjuter ett lämpligt skydd mot oberättigade påföljder, om de haft skäligen anledning att misstänka korruption hos sin arbetsgivare och i god tro anmält detta till ansvarig person eller myndighet.

Vid ratificeringen av konventionen bedömde regeringen (prop. 2003/04:70) att svensk rätt uppfyllde konventionens åtaganden och att ett tillträde därför inte krävde några lagändringar. Av propositionen framgår att vissa remissinstanser hade lämnat synpunkter. TCO, som ifrågasatte om konventionens krav på lämpligt skydd var tillgodosett i svensk rätt när det gäller arbetsledningsbeslut, t.ex. omplaceringar och trakasserier, ansåg att införandet av ett krav på sakliga grunder för arbetsledningsbeslut borde övervägas. Även JO, Arbetsdomstolen och LO framförde synpunkter på skyddet för anställda. Regeringen ansåg dock att gällande praxis, särskilt den om god sed på arbetsmarknaden (jfr avsnittet nedan om lagen om anställningsskydd), var tillräcklig för att uppfylla konventionens krav vid otillbörliga omplaceringar och trakasserier på grund av att en arbetstagare rapporterat om korruption (s. 47). Konventionen trädde i kraft i Sverige den 1 oktober 2004.

FN-konvention mot korruption

Artikel 33 i FN:s konvention mot korruption (SÖ 2007:44) stadgar att varje konventionsstat ska överväga att i sin nationella rättsordning införliva lämpliga åtgärder för att tillhandahålla skydd mot orättvis behandling

av en person som i god tro och på rimliga grunder till behöriga myndigheter anmäler omständigheter som rör gärningar som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.

Vid ratificeringen av konventionen bedömde regeringen (prop. 2006/07:74) att konventionens krav i artikel 33 inte fordrade några lagändringar. Bland annat framhöll regeringen att dåvarande sekretesslagens (1980:100) bestämmelser² om förundersökningssekretess innebar att namnet på en anmälare i många fall skulle komma att omfattas av sekretess under en förundersökning. Konventionen trädde i kraft i Sverige den 25 oktober 2007.

Brottsbalken m.m.

Enligt svensk rätt har en anmälare ingen rätt att vara anonym. En anmälan till en myndighet är ju en rättshandling som i princip sker under straffansvar. Enligt 15 kap. 7 § brottsbalken kan en uppgift i en anmälan till åklagare, polismyndighet eller annan myndighet som är lögnaktig anses vara falsk tillvitelse, eller vårdslös tillvitelse, och medföra straffansvar.

En anmälan inlämnad till en polismyndighet eller annan myndighet blir en allmän handling hos myndigheten, även om en anmälan dock kan komma att omfattas av sekretessbestämmelser i bl.a. 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen, vilka gäller sekretess till skydd främst för intresset av att förebygga och beivra brott.

Offentlighets- och sekretesslagen

Av lagen följer bl.a. att uppgifter om vem som är uppgiftslämnare skyddas av sekretess i vissa fall, se t.ex. 25 kap. 7 § och 26 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) om skydd för anmälare inom sjukvården och socialtjänsten.

Enligt 18 kap. 1 § gäller sekretess för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål eller till angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för att förebygga brott, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs.

Enligt 10 kap. 3 § hindrar inte sekretess att en enskild eller en myndighet som är part i ett mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda.

² Nuvarande 18 kap. 1–4 §§, 34 kap. 8 § och 35 kap. 1–2 §§, 6 § 4 och 8–10 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Lagen om anställningsskydd

Enligt 7 § första stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd ska en uppsägning från arbetsgivaren vara sakligt grundad. Enligt 18 § får avskedande endast ske om en arbetstagare grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. I propositionen (prop. 2003/04:70) om ratifikation av Europarådets civilrättsliga konvention om korruption (se ovan) anges bl.a. att Arbetsdomstolens (AD) praxis har fastslagit att omplaceringar av personliga skäl med ingripande verkningar för arbetstagaren kan underkastas en rättslig prövning på ett sätt som påminner om vad som gäller vid uppsägning. I sådant fall krävs att objektivt godtagbara skäl föreligger för åtgärden (AD 1978 nr 89; den s.k. bastubadardomen). I propositionen anförs vidare att rättsgrundsatsen ”god sed på arbetsmarknaden” är en oskriven princip som upprätthålls i AD:s praxis och vars innebörd bl.a. är att arbetsledningsrätten inte kan utövas otillbörligt och i strid mot goda seder. En omplacering i strid mot goda seder kan t.ex. angripas med rättsliga medel även om omplaceringen inte fått så ingripande verkningar att den innebär ett skiljande från tjänsten och därmed kan underkastas rättslig prövning på ett sätt som påminner om vad som gäller vid uppsägning i enlighet med den s.k. bastubadardomen (jfr AD 1983 nr 46).

Lagen om skydd för företagshemligheter

Lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter ger näringsidkare skydd mot obehöriga angrepp på företagshemligheter. Enligt 2 § anses det inte vara ett obehörigt angrepp att någon anskaffar, utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos en näringsidkare för att offentliggöra eller införa en myndighet eller annat behörigt organ avslöja något som skäligen kan misstänkas utgöra brott, på vilket fängelse kan följa, eller som kan anses utgöra annat allvarligt missförhållande i näringsidkarens rörelse.

Förvaltningslagen

I 17 § första och tredje stycket förvaltningslagen anges dels att ett ärende inte får avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom eller henne själv och han eller hon har fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild, dels att underrättelseskyldigheten gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Utredningen mot mutbrott m.m.

Regeringen beslutade den 19 mars 2009 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att bl.a. se över den straffrättsliga regleringen av brotten mutbrott och bestickning (dir. 2009:15). Utredningen överlämnade sitt betänkande (SOU 2010:38) i juni 2010. Utredningen noterar att svenska

bestämmelser och andra regelverk ger ett visst skydd för personer som informerar, varnar eller på annat sätt medverkar för att beivra oegentligheter inom ett företag, en myndighet eller någon annan organisation, s.k. whistle-blowers. Bland annat skyddas anställda i lagen om anställningskydd mot bl.a. uppsägning och avsked, och uppgiftslämnare skyddas av det grundlagsfästa meddelarskyddet och efterforskningsförbudet. Utredningen anser att det kan vara önskvärt att ytterligare förstärka skyddet för dessa uppgiftslämnare. Utredningen konstaterar emellertid att en allmän översyn av bestämmelser till skydd för whistle-blowers faller utanför utredningens uppdrag. Betänkandet har remissbehandlats.

Ett antal remissinstanser bl.a. Justitiekanslern, Journalistförbundet och Institutet mot mutor delar utredarens uppfattning att det kan finnas skäl att ytterligare förstärka skyddet för s.k. whistle-blowers och LIF (branschorganisationen för läkemedelsföretag) beklagar i sitt remissyttrande att utredningen avstått från att utreda ett förstärkt skydd för s.k. whistle-blowers. Institutet mot mutor anser därtill dels att behovet att stärka skyddet för whistle-blowers bör övervägas närmare med sikte på att skapa en ordning som tillgodoser Europarådets resolution och rekommendation (se nedan), dels att en sådan översyn lämpligen görs i ett brett sammanhang där inte bara anmälningar om mutbrott behandlas.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds betänkandet för närvarande i Regeringskansliet.

Europarådets rekommendation m.m.

Europarådets parlamentariska församling antog den 29 april 2010 en resolution (nr 1729) som preciserar de krav som bör ställas på skyddet för uppgiftslämnare. Med hänvisning till resolutionen antog församlingen samma dag en rekommendation (nr 1916) i vilken församlingen föreslår att Europarådets ministerkommitté dels utarbetar riktlinjer om skydd för whistle-blowers, med hänsyn till de vägledande principer som fastställs av församlingen i resolution 1729, dels uppmanar både medlems- och observatörsstater i Europarådet att genomföra en översyn av sin lagstiftning och dennas genomförande, dels överväger att utarbeta en ramkonvention om skydd för whistle-blowers.

Den 19 januari 2011 antog Europarådets ministerkommitté ett yttrande över rekommendationen där kommittén bl.a. meddelar att den avser att noggrant undersöka möjligheten att utarbeta riktlinjer om skydd för whistle-blowers. Kommittén noterar i sammanhanget att ett sådant skydd berör flera lagområden, inklusive straff- och civilrätt, förvaltningsrätt samt lagstiftning om dataskydd och mänskliga rättigheter. Vidare anför kommittén i sitt yttrande att den avser att återkomma till frågan om att utarbeta en ramkonvention om skydd för whistle-blowers efter att kommittén avgjort

frågan om riktlinjerna. Slutligen inbjuder kommittén Europarådets generalsekreterare att förbereda en konferens i ämnet som en startpunkt för diskussioner kring framställningen av riktlinjer.

JO-beslut

I ett beslut den 27 oktober 2009 granskade JO Kerstin André en kommuns tjänstemans agerande angående efterforskning av en anonym anmälares identitet (dnr 2798-2008 och 2845-2008). Ärendet gällde huruvida en socialnämnd har rätt att aktivt efterforska en anonym anmälares identitet. Av JO:s utredning framgår att något hinder för anmälare enligt den i fallet aktuella bestämmelsen (14 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen [2001:453]) att vara anonym inte föreligger samt att det å andra sidan inte heller finns någon bestämmelse som positivt tillerkänner en anmälare rätten att vara anonym gentemot socialnämnden. JO anförde vidare att om anmälares namn blir känt föreligger begränsade möjligheter att undanhålla namnet för en part i ärendet, något som kan leda till att angelägna anmälningar från allmänheten inte sker. Även om man helst ser att anmälares uppgifter och svarar öppet för sina uppgifter, kan dock i valet mellan en anonym anmälan och ingen anmälan alls det förstnämnda många gånger vara att föredra. JO framhöll att en allmän utgångspunkt därför är att det inte ankommer på socialtjänsten att forska efter eller dra slutsatser om vem som har gjort en anmälan om anmälares namn inte har uppgitt sitt namn. Anmälares namn bör inte heller pressas att uppges. Därtill anförde JO bl.a. att en anonym anmälan givetvis måste bedömas med försiktighet och att det ibland också kan vara motiverat att upplysa den anonyma anmälares namn om de komplikationer som hans eller hennes önskan om anonymitet kan medföra ur utredningssynpunkt. Detta får dock inte ske på sådant sätt att anmälares namn härigenom faktiskt tvingas att röja sitt namn.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion om utökat skydd för s.k. whistleblowers var våren 2009 (bet. 2008/09:KU13 s. 30 f.) när utskottet avstyrkte ett motionsyrkande om att införa ett system för s.k. whistleblowers i offentlig sektor med hänvisning till att anställda vid statliga myndigheter har möjlighet att inom ramen för meddelarfriheten lämna uppgifter om missförhållanden vid myndigheter för publicering samt det då pågående arbetet för att förebygga korruption och andra brott i samband med myndighetsutövning.

Utskottets ställningstagande

Enskilda som anonymt önskar lämna uppgifter om korruption och andra oegentligheter för publicering åtnjuter den tryck- och yttrandefrihetliga grundlagsregleringens starka skydd. När det gäller enskildas möjligheter att anmäla sådana uppgifter till myndigheter konstaterar utskottet att lagskyddet inte är lika starkt, även om lagen om anställningsskydd med tillhörande praxis och andra föreskrifter i viss utsträckning skyddar anställda och enskilda som inför en myndighet eller annat behörigt organ avslöjar allvarliga missförhållanden.

Utredningen om mutbrott ansåg nyligen att det vore önskvärt att ytterligare förstärka skyddet för s.k. whistle-blowers. En översyn av lagstiftningen i syfte att lämna förslag om en sådan förstärkning låg dock utanför utredningens uppdrag. Flera remissinstanser, däribland Justitiekanslern, delade utredningens uppfattning vad gäller behovet av starkare skydd för s.k. whistle-blowers. Mutbrotttutredningens betänkande bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Även utskottet anser att det finns skäl att i lämpligt sammanhang se över lagstiftningen i syfte att stärka skyddet för s.k. whistle-blowers. Utskottet föreslår därför att riksdagen ger till känna för regeringen att en översyn av lagstiftningen bör göras för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid korruption och andra oegentligheter. Motion 2010/11:K408 (M) tillstyrks därmed.

Generaldirektörens villkor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med hänvisning till en pågående översyn av myndighetschefers anställningsvillkor.

Motionen

I motion 2010/11:K338 av Ulf Holm m.fl. (MP) föreslås att det införs en möjlighet för regeringen att säga upp generaldirektörer samt att uppsagda generaldirektörer ska få ett avgångsvederlag.

Gällande rätt m.m.

Flertalet av cheferna för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen anställs för en bestämd tid. De innehar verksledande eller därmed jämförlig ställning och omfattas därför inte av regleringen i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS), vilket bl.a. innebär att de inte kan sägas upp innan deras anställningstid har löpt ut.

Enligt 32 § andra stycket lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA) kan dock en myndighetschef avskedas enligt 18 § LAS, som stadgar att avskedande får ske om arbetstagaren grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren.

För generaldirektörer, landshövdingar och vissa andra myndighetschefer som anställs av regeringen med tidsbegränsade anställningar finns, utöver det statliga pensionsavtalet, särskilda regler om avgångsvederlag eller inkomstgaranti i förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning (avgångsförmånsförordningen). En närmare redogörelse för avgångsförmåner och pensionsvillkor finns i regeringens skrivelse om utnämningsspolitiken (skr. 2009/10:43 s. 11–13).

Översyn av anställningsvillkoren för myndighetschefer

Den 30 september 2010 beslutade regeringen att uppdra till en särskild utredare att se över anställningsvillkoren för chefer som leder myndigheter som lyder omedelbart under regeringen. Utredaren ska bl.a. undersöka i vilken utsträckning regeringens ambition att anställningsvillkoren ska vara öppna, tydliga och ändamålsenliga har uppfyllts. Syftet med översynen är att säkerställa att anställningsvillkoren är utformade på ett sådant sätt att de dels främjar möjligheterna för regeringen att rekrytera de mest lämpade, dels motsvarar regeringens krav på god ekonomisk hushållning med statens resurser. I uppdraget ingår även att pröva om den ordning med visstidsanställningar som gäller för flertalet av myndighetscheferna är ändamålsenlig samt analysera regelverket och praxisbildningen i fråga om avgångsförmåner för de aktuella cheferna. Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2011.

Tidigare behandling

Senast utskottet behandlade en motion om villkoren för generaldirektörer var hösten 2009 (bet. 2009/10:KU13 s. 13 f.). Motionen avstyrktes med hänvisning till regeringens avsikt att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av myndighetscheferns anställningsvillkor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet som inte vill föregripa den pågående översynen av myndighetscheferns anställningsvillkor avstyrker motionen 2010/11:K338 (MP).

Alkoholfri representation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett motionsyrkande med hänvisning till bl.a. myndighetsförordningens bestämmelser.

Motionen

Jan Lindholm m.fl. (MP) föreslår i motion 2010/11:So545 (yrkande 14) att offentligt bekostad representation i staten görs alkoholfri. Motionärerna anför bl.a. att skattemedel inte bör bekosta alkohol vid statens representation.

Gällande rätt m.m.

Av 3 § myndighetsförordningen (2007:515) framgår att myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten. Ledningen ska se till att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel.

Ekonomistyrningsverket har tagit fram riktlinjer för statliga myndigheters representation (ESV 2000:23). I riktlinjerna anges (s. 8) bl.a. att när nyttan är svårämbar ska myndigheten iaktta återhållsamhet i sin representation, vilket kommer till uttryck i den då gällande verksförordningens formulering ”hushålla väl med statens medel”.

I en nyligen överlämnad proposition (prop. 2010/11:47) föreslår regeringen att riksdagen godkänner regeringens förslag om en sammanslagning av de alkohol- och narkotikapolitiska målen och, de övergripande målen för tobakspolitiken och dopningspolitiken till ett gemensamt övergripande mål för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. Detta gemensamt övergripande mål innebär bl.a. att förhindra all skadlig alkoholkonsumtion, bl.a. genom att minska konsumtionen och skadliga dryckesvanor (s. 23). Den statliga förvaltningens representation berörs inte i propositionen.

Representation vid statliga bolag och stiftelser

I maj 2005 överlämnade dåvarande riksrevisor Kjell Larsson en granskningsrapport till regeringen om höga chefers och befattningshavares representation och förmåner i statliga bolag och stiftelser (RiR 2005:8). Granskningen omfattade 14 företag och inriktades, i de fall där företaget haft en representationspolicy, i första hand mot kontroll av att fastställda regler följts, bl.a. vad gäller alkoholförtäring. Av rapporten framgår bl.a. att sju företag i sin policy har regler om alkoholförtäring i samband med representationen samt att återhållsamhet och måttfullhet är ledord, dvs. att starksprit inte alls ska förekomma eller endast med stor restriktivitet. Några företag anger att undantag beträffande starksprit kan göras när det är fråga om utländska gäster eller vid särskilda tillfällen. När det gäller

intern representation liknar regelverket för alkohol det som gäller för extern representation i flertalet företag. När det gäller efterlevnaden av restriktionerna vad gäller alkohol är rapportens slutsats att dessa följdes i stort (s. 32).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat frågor om en alkoholfri representation för den statliga förvaltningen, senast i förenklad ordning våren 2009 (se bet. 2008/09:KU13 s. 35). Utskottet vidhöll därigenom sin tidigare bedömning att både staten och kommunerna bör visa stor återhållsamhet vid alkoholservice vid offentlig representation och att utskottet utgick från att så sker utan att riksdagen tar något initiativ i saken (se bet. 2006/07:KU12 s. 18).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att staten bör visa stor återhållsamhet vid alkoholservice vid offentlig representation. Av myndighetsförordningens bestämmelse, att ledningen ska se till att myndigheten hushållar väl med statens medel, följer också att återhållsamhet ska iaktas vid representation. Utskottet ser i dagsläget inget skäl för riksdagen att ta ett initiativ i frågan. Därmed avstyrks motion 2010/11:So545 (MP) yrkande 14.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. Statliga och kommunala servicekontor m.m., punkt 4 (S, V)**
av Peter Hultqvist (S), Helene Petersson i Stockaryd (S), Billy Gustafsson (S), Phia Andersson (S), Hans Hoff (S), Hans Ekström (S) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:K334 och 2010/11:N323 yrkande 9 och bifaller delvis motion 2010/11:C311 yrkandena 18–20.

Ställningstagande

Vi önskar en bättre decentralisering av myndigheters service. I dag ser vi en tydlig trend där statliga myndigheter anpassar sin service till möjligheten att använda Internet och telefon samtidigt som bemannade kontor koncentreras i allt högre grad till tätorter. Servicen blir allt sämre för de 2 miljoner medborgare som bor utanför städerna eller av olika skäl inte kan använda den teknikunderstödda servicen.

I dag saknas en enhetlig servicestruktur över hela landet och regeringens styrning i sammanhanget är svag. Myndigheter undersöker sällan möjligheten att samordna servicen i exempelvis gemensamma kontor även om det finns exempel på fungerande s.k. servicekontor inom arbetsförmedling, skattekontor och skatteverk.

I Lars Högdahls utredning Se medborgarna för en bättre offentlig service (SOU 2009:92) beskrivs en möjlig utveckling med ”gemensamma statliga och kommunala servicecentrum och servicepunkter” som ska ”utgöra en grundservice över hela landet för service till medborgare och företag”. Förslaget innebär att varje kommun skulle ha minst ett statligt servicecenter bemannat med minst tre tjänstemän.

Det är i högsta grad angeläget att staten tar ansvar för att upprätthålla en fungerande grundservice i hela landet. Medborgare runt om i landet måste inom rimligt avstånd kunna få kontakt med personal från exempel-

vis skattekontoret, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Det personliga mötet är avgörande för människors känsla av att ta del av myndigheters service och känna sig respekterad.

Länsstyrelserna och de regionala organen bör ha ett särskilt ansvar för att genomföra och samordna projekt som syftar till att förbättra servicen genom att upprätta minst ett servicekontor per kommun. Statliga verk och myndigheter ska självfallet medverka i denna process som även bör vara öppen för kommunala, ideella och privata aktörer. Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Försäkringskassan och polisen bör utgöra grundstommen i dessa servicekontor för att garantera en godtagbar servicenivå i hela Sverige.

Därför föreslår vi att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska verka för en enhetlig statlig service i hela landet.

2. Servicenivån i landsbygdsdominerade regioner, punkt 5 (V) av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:N323 yrkandena 7, 8 och 10.

Ställningstagande

De genomgripande nedskärningar av servicen som Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen har genomfört har i hög grad drabbat landsbygdens 3 miljoner invånare. Detta är en utveckling som också ska ses mot bakgrund av polisens nästan totala frånvaro i många kommuner, nedläggningen av Svensk Kassaservice, SJ:s prioritering av storstadstrafiken, nedläggningen av många apotek i mindre kommuner m.m och infrastrukturens sämre utveckling utanför storstäderna.

En anledning till att större delen av Sverige får en allt sämre, i första hand statlig, service är att regeringen via bolagsbildning gjort företagsekonomi viktigare än huvudmålet – bra service till alla medborgare. En annan orsak är att regeringarna glömt eller struntat i att via ägardirektiv och regleringsbrev se till att den statliga servicen och infrastrukturen har en hög kvalitet i hela riket. Vanföreställningar om effektivitet, kvalitet och kompetens i de statliga verkens ledningar spelar också roll när vi ska försöka förklara varför det som nu sker tillåts att fortsätta. Resultatet visar sig genom att t.ex. ett sämre serviceutbud minskar en Orts attraktionskraft och i förlängningen påverkar flyttströmmarna. Det blir svårt att behålla den personal man har och att nyanställa blir nästan omöjligt.

Även frågan om polisen i hela landet är av stor betydelse. Servicekontor skulle mycket väl kunna ha polisen som en del i kontoret. En annan väg mot bättre service är servicebussar som kan hantera tillståndsansökningar, stöldanmälningar, pass och rådgivning för att öka allmänhetens tillgång till polisen. Ett annat är bemanning på särskilda tider. Utvecklad verksamhet och utbildning på landsbygden kan också få yngre personer att söka sig till tjänster ute i landet. Jag anser även att en regionalpolitisk utredning särskilt ska ge förslag på hur polisservicen ska kunna öka på landsbygden. Jag vill också underlätta för gränsöverskridande samverkan mellan polisen i de nordiska länderna.

Jag menar att det nedifrån-och-upp-perspektiv som Vänsterpartiet står för direkt motsvarar det krav som nu förs fram i huvudbetänkandet från den statliga utredningen Lokal service i samverkans (SOU 2009:92) om att sätta medborgaren i centrum. Utredningen pekar också på ett antal andra villkor som måste uppfyllas för att den negativa utvecklingen ska vändas. Dessa står väl i samklang med Vänsterpartiets regionala politik. I utredningen förs det fram krav på att myndigheter ska ha en skyldighet att samverka. Ingen tar i dag ansvar för helheten, saker trillar mellan stolarna och enskilda medborgare men även kommuner råkar illa ut. Detta faktum måste förändras genom tydligare direktiv från regeringen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Samverkan ska vara det normala – inte undantag. Det kan verka förvånande att ett land som Sverige med en månghundraårig förvaltningstradition ännu inte har lyckats skapa en statlig service som i högre utsträckning fått ett medborgarperspektiv. Fortfarande är ”stuprörprincipen” normen. De initiativ som funnits har antingen varit relativt halvhjärtade eller drivits fram av eldsjälar. Eldsjälär är bra men skapar en sårbarhet som inte bör råda på detta område. Hela samverkansmodellen har förblivit ad hoc-lösningar. Offentliga och privata resurser ska kunna agera tillsammans, och de ideella organisationernas resurser ska tillvaratas. Den rena landsbygdens serviceproblem måste få särskild uppmärksamhet. Det som ovan anförs om samverkan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt min mening har medborgarna och företagen rätt att förvänta sig att på ett likvärdigt sätt erhålla offentligt organiserad service. Det ska inte ha någon betydelse om man är ung eller gammal eller har svårt eller lätt att ta till sig information. Det ska inte heller ha någon betydelse om man bor i tätort eller på landsbygden. En sådan politik betyder att människor i små tätorter och på landsbygden kan förvänta sig fysiska kontor som kombineras med IT-service. Även här fordras att regeringen tar ett fastare tag om verksamheten och tydliggör myndigheternas roll i denna utveckling. Viss kompensation kan nås genom att Internet kan användas och jämna ut bristen på service. I de mest glesta och perifera områdena är vinsterna som störst. Det betyder att ett fungerande bredband blir än viktigare i dessa områden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Skydd för s.k. whistle-blowers, punkt 16 – motiveringen (V)

av Marianne Berg (V).

Ställningstagande

Jag delar förslaget som framförs i motion 2010/11:K408 (M) om en översyn av lagstiftningen för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid oegentligheter och korruption samt utskottets förslag till riksdagsbeslut om ett tillkännagivande till regeringen. Däremot delar jag inte vad som anförs i utskottets ställningstagande om att översynen kan genomföras i ett *lämpligt sammanhang*. Jag anser därför att orden ”i lämpligt sammanhang” i tredje styckets första mening i utskottets ställningstagande ska strykas. Med denna ändring i utskottets ställningstagande tillstyrker jag motionen och ställer mig bakom utskottets förslag till riksdagsbeslut under förslagspunkt 16.

Särskilda yttranden

1. Svenska språkets ställning i Regeringskansliet, punkt 14 (S)

Peter Hultqvist (S), Helene Petersson i Stockaryd (S), Billy Gustafsson (S), Phia Andersson (S), Hans Hoff (S) och Hans Ekström (S) anför:

Utskottet har inte fått något besked i form av eventuella regerings- eller regeringskanslibeslut i frågan om införandet av svenska e-postadresser i Regeringskansliet. Vi anser att ett skriftligt underhandsbesked från Regeringskansliets förvaltningsavdelning inte räcker. Mot bakgrund av detta och att justitieombudsmannen tydligt pekat på att Regeringskansliets bruk av enbart engelska e-postadresser är oförenligt med språklagens krav anser vi, till skillnad från utskottet, att någon annan bedömning än att frågan ännu inte har fått sin lösning inte låter sig göras. Detta är särskilt allvarligt mot bakgrund av JO:s bedömning av Regeringskansliet som en myndighet med en unik ställning i det svenska stats- och samhällslivet. Därför avser vi att framledes noga följa upp att Regeringskansliet snarast börjar använda svenska språket i sina e-postadresser.

2. Skydd för s.k. whistle-blowers, punkt 16 (M, FP, KD)

Per Bill (M), Andreas Norlén (M), Lars Elinderson (M), Karl Sigfrid (M), Karin Granbom Ellison (FP), Kajsa Lunderquist (M) och Tuve Skånberg (KD) anför:

Riksdagen minskade Regeringskansliet ram med 300 miljoner kronor i förhållande till förslaget i budgetpropositionen för 2011. Detta innebär att Regeringskansliets resurser till utredningar och beredning av lagförslag är mer begränsade än vad som annars hade varit fallet. Mot bakgrund av detta är vi tveksamma till att, genom tillkännagivanden som det aktuella, ålägga regeringen ytterligare uppgifter. Vi har ändå valt att ställa oss bakom tillkännagivandet med vetskap om det sätt på vilket resursläget kan komma att påverka beredningstiden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:K223 av Hans Olsson och Phia Andersson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hbt-kompetens hos offentligt anställda.

2010/11:K227 av Eva Flyborg (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar i telefonkösystemen hos statliga myndigheter.

2010/11:K231 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tjänstemän som utför myndighetsutövning ska ha rätt utbildning och om att ett kompetensbevis bör införas som visar att dessa tjänstemän kan förvaltningslagen.

2010/11:K232 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det måste säkerställas att länsstyrelsernas ärendehan-
dling och bedömning blir likvärdig över hela landet.

2010/11:K243 av Jenny Petersson och Michael Svensson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska antalet myndigheter.

2010/11:K254 av Oskar Öholm och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strategier för myndigheternas opinionsbildning och informa-
tionsarbete.

2010/11:K266 av Krister Hammarbergh och Jan R Andersson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en gemensam standard för e-legitimation hos myndigheter
införs och att en nationell e-legitimation införs som säkerställer att det är
den behöriga nyttjaren som använder legitimationen.

2010/11:K274 av Margareta Cederfelt och Gustaf Hoffstedt (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur en lagstadgad tjänstegaranti i offentlig verksamhet kan utformas.

2010/11:K282 av Jan R Andersson och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regelförenkling i offentlig sektor.

2010/11:K283 av Jan R Andersson och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avidentifierade myndighetshandlingar.

2010/11:K306 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillämpliga delar i bl.a. förvaltningslagen och lagen om offentlighet och sekretess ses över och anpassas till moderna kommunikationsformer i linje med vad som sägs i FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

2010/11:K307 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bemötandefrågor och hbt-kunskaper hos nyckelgrupper inom stat, landsting och kommun.

2010/11:K317 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en standardisering för e-legitimation.

2010/11:K319 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att påskynda arbetet med e-förvaltning.

2010/11:K325 av Per Lodenius och Johan Linander (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge anvisningar om att statliga myndigheter snarast ska ha information på lättläst svenska på sina webbplatser.

2010/11:K329 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhällets myndigheter återkommande bör arbeta med värdegrundsfrågor som rör bemötandet av medborgarna.

2010/11:K334 av Peter Hultqvist och Roza Güclü Hedin (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att verka för en enhetlig statlig service i hela landet.

2010/11:K338 av Ulf Holm m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkoren för generaldirektörer.

2010/11:K350 av Leif Pagrotsky (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svenska språkets ställning i Regeringskansliet.

2010/11:K361 av Monica Green och Åsa Lindestam (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lättillgänglighet och lättförståelig samhällsinformation.

2010/11:K363 av Borianna Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att effektivisera den statliga byråkratin och minska antalet statliga myndigheter.

2010/11:K395 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dela in myndigheter i olika kategorier och i övrigt arbeta för att tydliggöra deras arbete.

2010/11:K402 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn bör göras över hur myndighetsutövning, rådgivning och uppdragsarbete äger rum inom samma myndighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att ta bort uppdragsverksamheten från myndigheternas verksamhetsområde.

2010/11:K408 av Gustav Blix (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen för att stärka och skydda den enskildes möjlighet att påtala och slå larm vid oegentligheter och korruption.

2010/11:C311 av Irene Oskarsson (KD):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att förtydliga kraven på samarbete mellan länsstyrelserna och övriga statliga myndigheter.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att de viktigaste statliga myndigheterna, främst polisen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, finns i varje kommun.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att samordna offentlig service i lokala servicecenter.

2010/11:So545 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alkoholfri representation.

2010/11:T505 av Lars-Axel Nordell (KD):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska vara världsbäst på e-förvaltning.

2010/11:N323 av Kent Persson m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydligare direktiv för samverkan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkan som det normala mellan statliga myndigheter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgade servicekontor.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fysiska kontor och IT.